Бани одам аъзои якдигаранд!

Рӯзнома аз соли 1924 мебарояд

Овози тоҷик

آواز تاجيك

Номҳои пешинаи рӯзнома: «Овози тоҷики камбағал» (соли 1924), «Овози тоҷик» (солҳои 1924-1931), «Ҳақиқати Ӯзбекистон» (солҳои 1931-1940), «Ӯзбекистони сурх» (солҳои 1950-1964), «Ҳақиқати Ӯзбекистон» (солҳои 1964-1991).

РӮЗНОМАИ ОЛИЙ МАҶЛИС ВА ДЕВОНИ ВАЗИРОНИ ҶУМҲУРИЯТИ ӮЗБЕКИСТОН

24 июли соли 2002. Чоршанбе № 56 (12798)

Дар фурӯш нархи озод. Рӯзнома соати 17.30 имзо гардид.

Бо ташвишу орзуву умеди одамон ҳаёт ба сар бурдан меъёри асосии фаъолиятамон гардад

Маърӯзаи Президент Ислом Каримов дар бораи рафти амалӣ гардондани вазифаҳои устувор ва супоришҳо оид ба рушди иқтисодиёти Ӯзбекистон дар нимаи якуми соли 2002 ва ҳаллу фасли муаммоҳои умда

Мӯҳтарам иштирокдорони маҷлис!

Барои мо дар маҷлиси васеи Девони Вазирон ҷамъбаст намудани натиҷаҳои рушди иқтисодиёти мамлакат дар марҳилаи сипаришуда, аз он ҷумла дар давоми сол ва нимсола анъанаи доимӣ гардидааст.

Баробари ин муҳокимаи натиҷаҳо дар он сурат мазмун ва аҳамият касб мекунад, вақте ки таҳлил амиқ, малаканок карда, ба тамоилоти мусбӣ ва манфӣ, муаммоҳои мавҷуда, камбудиҳо ва хатоҳои роҳдодашуда аз нигоҳи танқидӣ баҳо дода, дар ҳамин пойгоҳ вазифаҳои устувори рушди минбаъдаи иқтисодиёт ва вазифаҳо оиди амиқ гардондан ва баланд бардоштани босамарии ислоҳот муайян карда шавад.

Аз ҳамин сабаб натиҷаҳои рушди иқтисодиётро дар нимаи якуми соли 2002 ҷамъбаст намуда, диққату эътибори асосӣ бояд на танҳо ба номбар кардани далелҳои мусбию манфӣ, балки дар навбати аввал ба арзёбии принсипиалии вазъият дар иқтисодиёт, ошкор сохтани сабабҳо ва омилҳои асосие нигаронда шавад, ки ба рушди суботкорона ва муназзами тараққиёти иҷтимоиву иқтисодии мамлакат таъсири манфӣ мерасонанд.

Мебояд бори дигар ба протоколи маҷлиси Девони Вазирон аз рӯи натиҷаҳои соли 2001 баргашта, ҳамин тавр арзёбӣ кунем, ки супоришоти дар он муқарраргардида барои соли 2002 чӣ тавр иҷро мегардад.

Ҳамин тавр, мухтасар дар бораи натиҷаҳои миқдориву сифатии нимсолаи аввал сухан меронем.

Ҳаҷми маҳсулоти умумии дохила дар тӯли давраи сипаришуда ба 4,2 фоиз, ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ —ба 7,2, молҳои истеъмолӣ—ба 11,5, маҳсулоти умумии кишоварзӣ ба 4,5 фоиз афзуд. Муовизаи моли чаканафурӯшӣ дар нимсола ба 8,3 фоиз, хизматрасонии пулакӣ ба аҳолӣ ба 12,7 фоиз зиёд гардид. Салдои мусбӣ дар муовизаи тиҷорати берунӣ таъмин карда мешавад.

Низоми молиявии мамлакатамон таҳким меёбад. Аввалан, аз рӯи ҳамаи моддаҳои даромад буҷа аз рӯи нишондиҳандаҳои дурнамо иҷро мегарданд. Ин имкон дод бори дигар қисми хароҷоти буҷа ва баробари ин бечунучаро иҷро намудани нишондиҳандаҳои маблағгузории буҷавӣ аз рӯи моддаҳои муҳими аҳамияти иҷтимоӣ дошта аз нигоҳи танқидӣ арзёбӣ карда, тадбирҳои зарурӣ оиди баланд бардоштани музди меҳнати кормандони ташкилотҳои буҷавӣ, вусъат додани ҳаҷмҳои нафақаҳо, идрорпулиҳо, кӯмакпулиҳои иҷтимоӣ ба рӯи об бароварда, маблағҳои иловагӣ барои сармоягузорӣ ба иқтисодиёт ҷустуҷӯ гарданд. Дар айни замон камчинии буҷа ҳамагӣ 0,8 фоизро нисбати ҳаҷми умумии маҳсулот ташкил дод. Ҳол он ки пешгӯӣ 2,0 фоиз муқаррар шуда буд.

Дар натиҷаи дар нимаи якуми сол ба рӯи об баровардани сиёсати қатъии пулу вом дараҷаи дурнамои эмиссияи пули нақд таъмин гардида, пули зиёдатӣ аз муомилот бардошта шуд. Масалан, дар семоҳаи якум ҳини муайян кардани дараҷаи эмиссия ба 4,4 фоиз, пули аз муомилот бардошта 2,1 фоизро ташкил дод. Дар семоҳаи дуюм баробари муайян кардани дараҷаи эмиссияи пул ба 2,2 фоиз, амалан дараҷаи аз муомилот бардоштани пул 0,6 фоизро ташкил дод. Дар нимсолаи аввал дар иқтисодиёт аз рӯи натиҷаҳои эмиссия маблағ ба миқдори зиёда аз 50 миллиард сӯм ҳосил гардида, аз муомилот 15,2 миллиард сӯм пули нақд бардошта шуд.

Моҳияти калон доштани иҷрои корҳо оид ба кам кардани пули нақде, ки дар муомилот мебошад, аз он ҷиҳат аҳамияти махсус дорад, ки дар натиҷаи он мо ба таҳкими асъори миллӣ назаррас муваффақ мегардем ва дараҷаи инфлятсия кам гардида, нишондиҳандаи миёнаи ҳармоҳа 1,1 фоизро ташкил дод. Ҳол он ки ин нишондиҳанда соли 2001 ба 1,5 фоиз баробар буд.

Мехостам диққату эътиборро ба он ҷалб созам, ки мувофиқи роҳи пешгирифта оиди минбаъда озодкунии сиёсати иқтисоди берунӣ ва асъор дар нимсола маҷмӯи тадбирҳое ба рӯи об бароварда шуданд, ки имконият доданд бозори асъори байнибонкӣ хеле таҳкиму вусъат ёфта, ҳаҷми ҷараёнҳои асъори нақди хориҷӣ дар алоқамандӣ бо баланд бардоштани нақши асъори миллӣ ҳамчун воситаи ягонаи пардохт вусъат ёбад. Вале бояд эътироф намоем, ки ин танҳо як қисми тадбирҳо мебошад. Корҳои асосиро оид ба минбаъда озодкунии бозори асъор ва унификатсияи он моҳиятан дар нимсолаи дуюм ба иҷро расонем. Дар ин бобат масъулияти калон пеш аз ҳама ба зиммаи Бонки марказӣ, Вазорати молия ва кумитаҳои давлатии андозу гумрук гузошта мешавад.

Дӯстони азиз!

Ҳамаи мо хуб медонем, ки ба рушди соҳибкории хурду миёна, тадбиргарии хусусӣ чӣ қадар аҳамияти калон медиҳем. Ман борҳо зикр намудаам, ки вай даъват гардидааст дар вақтҳои наздик дар сохтори иқтисодиётамон дар ҳаллу фасли муаммоҳои шуғл, мол-омол кардани бозори дохила бо молҳо ва хизмат, баланд бардоштани сатҳи зиндагонии одамон нақши калонро бозад. Масъалаҳои рағбатноксозии фаъолият, ҷонибдорӣ, фароҳам овардани шароити мусоиди ҳуқуқӣ ва иқтисодӣ барои тадбиргарон бояд ҳамеша дар маркази диққату эътибори сарварони тамоми дараҷаҳо ва пеш аз ҳама, мақомоти ҳудудии ҳокимият ва идора қарор гирад.

Бояд қайд намуд, ки вақтҳои охир фаъолияти соҳибкории хурд ва тадбиргарии хусусӣ пурзӯр гардид. Дар нимсола зиёда аз 26,7 ҳазор корхонаи соҳибкории хурду миёна созмон дода шуд, ки вай нисбати ҳамин давраи соли гузашта 1,7 маротиба зиёд аст. Ва ба ин аз бисёр ҷиҳат содда гардондани қоидаҳои номнавискунии онҳо, фароҳам овардани озодӣ ба фаъолияти ин сохторҳо мусоидат намуд. То 1 июли соли 2002 миқдори корхонаҳои амалкунандаи соҳибкории хурду миёна аз 200 ҳазор гузашт, ки аз онҳо 168,6 ҳазораш фирмаҳои хурд ба ҳисоб меравAнд.

Аз ҳисоби рушди тадбиргарӣ 200 ҳазор коргоҳи нав ба вуҷуд оварда шуд, ки нисбати пешбинигардида 1,5 маротиба зиёд мебошад. Вазни қиёсии корхонаҳои соҳибкории хурду миёна нисбати маҳсулоти умумии дохила аз 31,6 ба 33 фоиз расид.

Низоми вомдиҳӣ ба соҳибкории хурд ва тадбиргарии хусусӣ беҳтар гардид. Ҳаҷми ҷудо кардани вомҳои хурд 2,5 маротиба зиёд гардида, 18,0 миллиард сӯмро ташкил дод. Дар нимсола ба андозаи 40,4 миллион доллари ИМА вомҳои хориҷӣ азхуд гардида, тадбирҳо оид ба таври илова ҷалб намудани вому грантҳои хориҷа ба ин мақсадҳо дар ҳаҷми 270 миллион доллари ИМА ба рӯи об бароварда мешаванд.

(Давомаш дар саҳ.2)

Муаррифии иқтисодиёти Ӯзбекистон дар Лаҳистон

Дар Палатаи савдои Лаҳистони Варшава маросими муаррифии иқтисодиёти Ӯзбекистон ба амал омад, ки Сафоратхонаи Ҷумҳурияти Ӯзбекистон дар Берлин дар ҳамкорӣ ба Вазорати иқтисодиёти Лаҳистон созмон дод, ки дар он зиёда аз 60 намояндаи фирмаву ширкатҳои лаҳистонӣе иштирок намуданд, ки дар соҳаҳои мухталифи иқтисодиёт бо фаъолият шуғл меварзанд.

Дар суханронии худ ҷонишини аввали вазири иқтисодиёти Лаҳистон А.Шараварски зикр намуд, ки ҳоли ҳозир Ҳукумати Лаҳистон оиди лоиҳаи барномаи ҳамкории Лаҳистон бо мамолики Осиёи Марказӣ, бо назардошти пайваста афзояндаи нақши иқтисодиёти минтақа шуғл меварзад. Яке аз мақсадҳои стратегии ин барнома ба интенсификатсияи ҳамкории тиҷоративу иқтисодӣ бо Ҷумҳурияти Ӯзбекистон нигаронда шудааст, ки дар солҳои истиқлолият комёбиҳои хотирнишинро дар ислоҳсозии иқтисодиёт ва ҷалб сохтани сармояҳои хориҷа ба даст овардааст. Баробари ин зарурати вусъат додани ҳаҷми муовизаи мол байни мамлакатҳо зикр ёфт, ки дар ин бобат ҳар ду тараф ҳам нерӯи истифодабурдашударо молик ҳастанд.

Фикри худро тақвият дода, А.Шараварски зикр намуд, ки шарикони лаҳистониву ӯзбекистонӣ метавонанд ҳамкории ба ҳамдигар муфидро дар чунин соҳаҳо, аз қабили саноати навту газ, кимё, мошинсозӣ, электроэнергетика, таъминоти об ва ғайра ба роҳ монанд.

Сафири Ҷумҳурияти Ӯзбекистон В.Норов иштирокдорони тадбирро аз хусуси амалӣ гардондани ислоҳоти иҷтимоиву иқтисодии ҷумҳурият, вазъи равобити берунии иқтисодӣ, раванди озодкунии бозори дохилаи асъор, рушди соҳибкории хурду миёна, ҳамчунин имтиёзу гузаштҳкуниҳо дар ҷумҳурият нисбати сармоягузорони хориҷа бохабар гардонд.

Дар рафти муаррифӣ ба иштирокдорон филми кӯтоҳметража дар хусуси нерӯи фарҳангӣ, иқтисодӣ ва сайёҳии ҷумҳуриятамон намоиш дода, варақаи иттилоотӣ ба забони лаҳистонӣ, ки Сафоратхонаи Ӯзбекистон таҳия намудааст, дигар бисёр маводҳои иттилоотӣ паҳн карда шуданд, ки ҳаёти фарҳангӣ, иҷтимоиву иқтисодии Ӯзбекистонро дар бар гирифта буданд.

ОИ «Ҷаҳон».

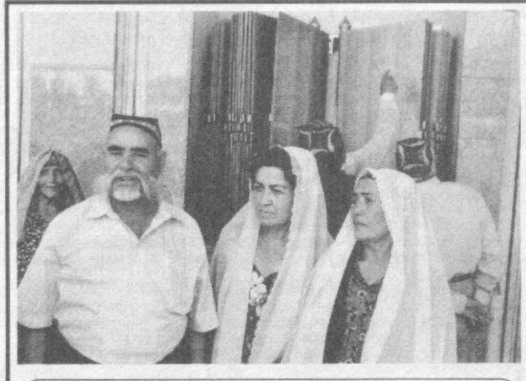

Бо пешвози рӯзи истиқлол

Олам дидан, одам дидан аст...

Майдони Мустақиллик серодам буд. Дар байни истироҳаткунандагон диққати моро гурӯҳи кӯҳансолон ҷалб сохт, ки саҳифаҳои заррини «Китоби хотира»-ро варақгардон карда, ба ҳамдигар ин ё он номро тавзеҳ медоданд.

Онҳо 94 нафар собиқадорони ҷангу меҳнат аз ноҳияи Риштони вилояти Фарғона будаанд, ки таҳти сарпарастии раиси бахши риштонии Бунёди байналхалқии «Маҳалла» ба тамошои шаҳри Тошканд омадаанд.

Раиси бахши мазкур Баҳром Зиёев гуфт, ки онҳо бо ағбаи Камчиқ тавассути мошинҳои худамон—12 «Дамас» омадаанд. Ба онҳо як мошини боркаши «КАМАЗ» ҳамроҳӣ мекунад, ки озуқа ва дигар чизи лозимиро ҳамроҳаш гирифтааст. Ва сафари мазкур бо ташаббуси корхонаву ташкилот ва муассисаҳо, аз он ҷумла ғамхории бевоситаи ҳокимияти ноҳия сурат мегирад.

—Майдони Мустақиллик тамоман тағйир ёфтааст,—мегӯяд раиси маҳаллаи «Ҷалаир» Анвархон Аҳмадхонов.—Ташкил ёфтани майдони Хотира ва сохтани ҳайкали Модари мотамзада айни муддаост. Дар он арзишҳои беҳтарини халқамон таҷассуми худро гирифтаанд ва барои ин ба сарвари давлатамон миннатдории калони худро баён мекунам.

—Анвархон-ака гапи ҳақро гуфт,—ба сӯҳбат ҳамроҳ шуд Майрамхон Усмонхӯҷаева.—Чашми ман дар Тошканд аз тамошои биноҳои баланду зебо сер нашуд. Агар баъзе ҷойҳои пешина намебуд, ман шаҳрро намешинохтам. Бемуболаға шаҳр зебову обод ва озодаву сабзу хуррам гардидааст. Ва ҳамаи он аз меваҳои ширини истиқлол ва соҳибихтиёриамон дарак медиҳад. Кас ин ободиҳоро дида баояндаи дурахшони мамлакат эътимоди калон пайдо мекунад.

Ногуфта намонад, ки Риштони мо ҳам дар солҳои истиқлолият ба таври шинохтанашаванда ҳусни худро тағйир дод. Ба ҳокимияти ноҳия ва корхонаву ташкилотҳое раҳмати худро изҳор мекунем, ки дар бобати амалӣ гардондани сафарамон ба мо аз наздик ёрӣ расонданд ва он ғамхории навбатии онҳо ба мо кӯҳансолон-собиқадорони ҷангу меҳнат дар соли эъзози кӯҳансолон мебошад.

Ба сӯҳбат раиси бахши риштонии бунёди «Маҳалла» Баҳром Зиёевро кашидем.

—Дар ноҳияи мо собиқадорони ҷангу меҳнат бисёранд,—гуфт вай.—Ҳама тадбирҳои хурду бузург дар мо бо маслиҳату машварати кӯҳансолон мегузарад. Истиқлол муносибати одамонро ба кору зиндагӣ ба куллӣ тағйир дод. Арзишҳои миллӣ баргаштанд. Мо гӯё ба худкашфкунӣ пардохтем. Номи табарруки бисёр алломаҳои бузург аз нав зинда шуд. Орзу доштем, ки собиқадорони ҷангу меҳнати ноҳияро ба зиёрати қадамҷоҳои авлиёву анбиё барем. Ва орзуи мо ҷомаи амал пӯшид. Баъди тамошои Тошканд ба зиёрати ин қадамҷоҳои бузург ба Бухорову Самарқанд меравем.

Собиқадорони ҷангу меҳнат аз биноӣ Олий Маҷлис, Хиёбони хотираи қурбониёни қатағон ва дигар ҷойҳои ба диққат сазовори Тошкандро тамошо карданд. Собиқадорони ҷангу меҳнат бо як олам таассурот пойтахти Ӯзбекистонро тарк карданд ва ваъда доданд, ки дар бораи дигаргунсозиҳо, ки дар солҳои истиқлолият рух додаанд, алалхусус, дар боби навсохтмонҳо, куллан тағйир ёфтани симои шаҳру деҳоти ҷумҳурият ба ҷавонон нақл мекунанд, дар бобати тарбияи онҳо дар рӯҳи ватандӯстӣ, меҳру муҳаббат нисбати Ватан қуввату дониши худро дареғ намедоранд.

Э. НОДИР.

Дар суратҳо: лаҳзаҳо аз сайру саёҳати собиқадорони ҷангу меҳнати ноҳияи Риштон.

Аксбардор: Владимир ПОРТНОВ.

Шарҳи рӯзнома

Вазифаҳои аввалиндараҷа кадомҳоянд?

Маҷлиси Девони Вазирони Ӯзбекистон бахшида ба рафти амалӣ гардондани вазифаҳои устувор ва супоришҳо оиди рушди иқтисодиёти Ӯзбекистон дар нимаи якуми соли кунун ва ҳаллу фасли муаммоҳои умда ба амал омада, дар он Президенти мамлакатамон Ислом Каримов маърӯза намуда, бурду бохтро дар ин бобат таҳлил кард. Азбаски комёбиву дастовардҳо аз они худамон асту барои баланд бардоштани нерӯи иқтисодии Ӯзбекистон, сатҳи зиндагонии аҳолӣ, яъне ҳар кадоми мо мусоидат мекунад, дар ин бора ҳарф намезанем. Чунки он ба ҳамагон маълум асту хоҷат ба шарҳ додан ҳам нест. Вале барои боз ҳам рушд бахшидани иқтисодиёт, баланд бардоштани сатҳи зиндагонии аҳолӣ корҳои бисёреро ба анҷом расондан лозим меояд ва дар ин хусус маҳз дар поён сухан меравад.

Вазифаи аввалини муҳим ин алҳол рушд бахшидани соҳибкории хурду миёна ва тадбиргарии хусусӣ мебошад. Барои ин заминаи зарурии ҳуқуқӣ ба вуҷуд оварда шудааст. Вале ҳамоно муносибати бюрократӣ ва зӯроварӣ нисбати ин сохтор вуҷуд дорад. Бо ҳар гуна баҳонаҳо ба фаъолияти хоҷагидории онҳо дахолат карда мешавад. Аз он ҷумла дар зери ниқоби корҳои хайрот иҷборан маблағҳои онҳо ба сохтмон, ободонӣ ва ғайраву ҳоказо ҷалб карда мешаванд, ки амалияи нодуруст аст. Чунки набояд фаромӯш кард, ки онҳо синфи миёна ба ҳисоб рафта, ҳам дар бахши иҷтимоиву ҳам иқтисодӣ ва ҳам ҷамъиятиву сиёсӣ такягоҳи асосиамон дар бобати ба даст омадани мақсадҳои асосии стратегии навсозӣ ва шукуфонии ҷамъиятамон ва сарзамине мебошад, ки мо дар он ҳаёт ба сар мебарем.

Вазифаи навбатӣ оқилона, сарфакорона ва эҳтиёткорона истифода бурдани захираҳои муҳимтарини моддиву табиист. Агар мушаххас гӯем, ин оқилона истифода бурдани об, замин, газу нафт, сӯзишвориву аҷноси энергетикӣ мебошад. Вале дар мо дар ин бобат ҳанӯз камбудиҳои ҷиддӣ мавҷуданд ва мебояд дар фурсати кӯтоҳ ислоҳ шаванд.

Вазифаи навбатӣ ин бечуну чаро иҷро гардидани шартҳои ӯҳдадориҳои шартномавие мебошад, ки байни хоҷагиҳо ва давлат, байни хоҷагиҳо ва пудратчиёни оилавӣ ва фермерон ба имзо мерасанд. Алалхусус, сари вақт ба иҷро расондани ӯҳдадориҳои шартномавӣ байни хоҷагиҳо ва пудратчиёни оилавиву фермерон аҳамияти калон дорад. Вале, мутаассифона, дар ин бобат дар мо камбудиҳо бисёранд ва аксар вақт ҷонибҳое, ки шартҳои шартномаро иҷро накарданд, беҷазо мемонанд. Ва ин иллат мебояд решакан карда шавад. Ва дар пойгоҳи он низ ҳифзу ҳимоя намудани амволи инфиродӣ ва амволдорӣ мебошад. Зеро ҳоли ҳозир ба имзо расондани ин шартномаҳо шаклпарастиро гирифтаасту иҷрои онҳо аз тарафи касе назорат карда намешавад. Аз ин рӯ, қатъан иҷро гардидани шартҳои шартномаҳо, муносиб қадр кардани меҳнати онҳое, ки иҷрокунандагони асосии шартҳои ин шартномаҳо ба ҳисоб меравAнд, вазифаи умдаи рӯз ба ҳисоб меравад.

Минбаъда озодкунии тамоми соҳаҳои ҳаётамон ва амиқ гардондани ислоҳот низ вазифаи муҳим ба ҳисоб меравад. Зеро озодкунии тамоми соҳаҳои ҳаёт барои мо маҳаки асосие гардидааст, ки зинаи пайвасткунандаи тамоми дигаргунсозиҳои мамлакат мебошад. Дар ҳамин пойгоҳ озодӣ ба фаъолияти субъектҳои хоҷагидорӣ, аз он ҷумла соҳибкории хурду миёна ва тадбиргарии хусусӣ фароҳам оварда мешавад. Дар бобати таъмини озодтабодулии асъори хориҷӣ ҳам қадамҳои дилпурона гузошта мешаваду инро пурра иҷро гардидан шартҳои меморандум аз тарафи Ӯзбекистон тасдиқ мекунад, ки ба Бунёди байналхалқии асъор аз 1 январ то 30 июни соли ҷорӣ ба имзо расида буд.

Мо роҳи озодкунии ҳаёти иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва сиёсии мамлакатро давом дода, ба кам кардани таъсири нақши танзимгарии давлат ва баробари ин вусъат додани мустақилкории иттиҳодиву корхонаҳои хоҷагидорӣ, ба онҳо бештар пешкаш кардани озодӣ ва имкониятҳо ба он мақсад диққату эътибор медиҳем, то ки онҳо ба маблағҳои хеш беҳтар ихтиёрдорӣ кунанд. Ва ин кор тавассути кам кардани сарбории андоз амалӣ гардонда мешавад. Аз ин рӯ ба андозҳои давлатҳои аз нигоҳи иқтисодӣ муттараққӣ расондани хаҷми андоз дар мамлакатамон барои соли оянда ва солҳои минбаъда вазифаи аввалиндараҷа қарор дода шудааст.

Вазифаи дигар ин муайян кардани то чӣ андоза босамар фаъолият пеш бурдани корхонаҳои давлатӣ, ҷамъиятҳои саҳҳомӣ, ҷамъиятҳои фаъолияташон маҳдуд мебошад, ки дар маблағи оинномавии онҳо саҳми давлат бештар мебошад. Амалия нишон медиҳад, ки дар онҳо фаъолият он қадар хуб несту ҳамоно усулҳои пештараи маъмуриву фармонфармоии идора болодастӣ мекунанд. Аз ин рӯ, аз тасарруфи давлат баровардани ҷамъиятҳои саҳҳомиву фаъолияташон маҳдуде, ки самти стратегӣ надоранд, дар бозори бунёдҳо фурӯхтани онҳо ба сармоядорон, минҷумла сармоядорони нерӯдори хориҷӣ вазифаи муҳим пешбинӣ гардидааст. Дар айни замон нисбати чунин корхонаҳо ва сохторҳо амалияи муфлисшавиро ҷасурона истифода бурдан лозим меояд.

Босамар истифода бурдани маблағҳои буҷаи давлатӣ, аз он ҷумла маблағҳои муттамарказонидашуда, ислоҳсозии маҷмӯи бинокорӣ, амалӣ гардондани лоиҳаҳои сармоягузории устувор, созмон додани корхонаҳои муштарак, бо ҳамин беҳтар кардани сифати маҳсулот, ба рақобат тобоварии он, аз он ҷумла зоҳир кардани ватанпарварӣ нисбати маҳсулоте, ки дар худамон истеҳсол карда мешавад, вазифаи муҳим аст. Чунки ба касе сир нест, ки алҳол ба бозорҳоямон молҳои бадсифату аз ҷиҳати намуд хушрӯ ворид мегарданду боиси норозигии аҳли ҷамъият мешаванд. Ва вай дар навбати худ боиси он мегардад, ки асъори озодтабодуле, ки ба ивази фурӯхтани нахи пахта, маъданҳои рангаву қиматбаҳо-асоси содироти моро ташкил медиҳад, ҳосил мегардад, дар берун аз ҳудуди ҷумҳурият мемонад. Магар онро ба дигар эҳтиёҷ, алалхусус хариди доруву дармон, корҳои бунёдкорӣ ва ғайра харҷ кунем, хуб намебуд? Ҳамаи онро дар қаламрави мамлакатмон истеҳсол кунем, аз он худамон фоидаи калон медидем. Аввало, одамонамон, алалхусус ҷавононамон ба шуғли доимӣ фаро гирифта мешуданд. Барои ин ашёи хом, масолеҳ ва аз ҳама муҳимаш, кадрҳои баландмалакаро дорем. Мо бояд ба рекламаи маҳсулотамон диққату эътиборро пурзӯр гардонем. Вазифаи муҳими дигар ин ба рӯи об баровардани Барномаи миллии тайёркунии кадрҳост.

Алқисса, иҷрои ин вазифаҳо ва дигар масъалаҳои умда на танҳо қарзи ҳамагон, балки вазифаи ҳар кадоми мо бояд гардад. Ва он бешак, барои шукуфонӣ ваояндаи дурахшони мамлакатамон, Ватанамон мусоидат мекунад. Аз ҳама муҳимаш, бо ташвишу изтироб ва орзуву омоли халқ ҳаёт ба сар барем, дар он сурат марраҳои дилхоҳро ба осонӣ фатҳ мекунем.

Бо ташвишу орзуву умеди одамон ҳаёт ба сар бурдан меъёри асосии фаъолиятамон гардад

(Аввалаш дар саҳ.1)

Баробари ин дар роҳи рушди соҳибкории хурд ва тадбиргарии хусусӣ бисёр масъалаҳои ҳалношуда, монеаҳои бюрократӣ, зӯроварӣ ҷой доранд.

Вазифаи муҳимтарине, ки бояд дар соҳаи соҳибкории хурд ва тадбиргарӣ ҳаллу фасл намуд, ин муаммои рушди инфрасохтори бозаргонӣ, сабук гардондани ҷараёни бархурдории тадбиргарон аз захираҳои моддиву техникӣ, ашёи хом ва масолеҳ, таъмини онҳо бо техникаи зарурӣ, ба вуҷуд овардани шабакаи савдои хурдфурӯшӣ ва хизматрасонӣ мебошад. Бо дигар суханон гӯем, ба вуҷуд овардани низоми пешқадам оиди қонеъ гардондани эҳтиёҷи онҳо мебошад. Ва дар айни замон, албатта, ҳамаҷониба вусъату беҳдошти хизматрасонии бонкӣ, вусъат додани ҳаҷми ба онҳо додани қарзҳои имтиёзнок талаб карда мешавад. Ба ҷумлаи он ҳамчунин ҳаллу фасли муаммоҳои алоқаманди харидан ва фурӯши маҳсулоти истеҳсолнамудаи соҳибкории хурд ва тадбиргаронро низ мансуб донистан лозим меояд.

Мехостам бори дигар диққату эътибори сарварон, дар навбати аввал намояндагони ҳокимиятро дар марказ ва маҳалҳо, махсусан ҳокимиятҳои вилоятҳо, ноҳияҳо ба масъалаҳои зерин ҷалб созам.

Бояд қатъан аз амалияи дар маҳалҳо ҷойдошта, яъне баррасӣ кардани корчаллонии хурду миёна, минҷумла тадбиргарӣ ҳамчун модагов, ки аз он бебаркаш маҳсулот гирифтан мумкин аст, даст кашида шавад.

Набояд бо баҳонаи хайрот ба иҷборӣ роҳ гузошт. Зеро ҳар як роҳбари маҳаллӣ худсарона шаклу ҳаҷмҳои мухталифи маблағҷамъкуниро аз тадбиргарон ҷорӣ карда, дар зери ниқоби мақсадҳои нек сохтмон, тармими обектҳои зарурӣ ва корҳои ободониро ба иҷро мерасонанд. Ҳамаи он ҳамчун далели худсарӣ ва ғайриқонунӣ дахолат кардан ба фаъолияти субектҳои тадбиргарӣ, соҳибкории хурду миёна мансуб дониста шавад. Боварӣ дорам, ки Вазорати адлия ва мақомоти прокуратура дар маҳалҳо тадбирҳои заруриро оиди ба роҳ мондани тартиб дар ин масъала меандешанд.

Гаштаю баргашта мехоҳам пеш аз ҳама сохторҳои ҳокимият дар маҳалҳоро огоҳ созам, ки ҳамаҷониба ва ҳаматарафа рушд ёфтани тадбиргарӣ, соҳибкории хурду миёна, дар заминаи он ба вуҷуд омадани синфи миёнаи тадбиргарон ин дар бахши иҷтимоиёту иқтисодиёт ва ҷамъиятию сиёсӣ самти асосӣ ва такягоҳи асосиамон барои ҳосил шудани мақсадҳои стратегии навсозӣ, шукуфонии ҷамъият ва замине мебошад, ки дар он мо ҳаёт ба сар мебарем.

Мехостам оиди рафти иҷрои қарорҳои қабулгардида, оиди масъалаҳои муҳими умдае, ки дар маҷлиси Девони Вазирон аввали сол ба миён гузошта шуда буданд, истода гузарам. Сухан дар ин ҷо дар бобати таъмини босамар, оқилона ва эҳтиёткорона истифода бурдани захираҳои муҳимтарини моддиву табиӣ меравад.

Дар натиҷаи андешидани тадбирҳо оиди баланд бардоштани босамарии истифодабарии захираҳои об коэффисиенти истифодабарии об нисбати 0,66-и соли гузашта то 0,81 расид. Сарфи об ба 1 гектари маҷмӯъгӣ ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурият ба 200 метри мукааб кам гардид. Аз ҳисоби баланд бардоштани таъминоти об ва оқилона истифода бурдани захираҳои об нисбати соли гузашта 463,0 ҳазор гектар бештар обёрӣ гардид. Умуман супориши муқарраргардида оиди тоза кардан ва тармими каналҳои байнихоҷагӣ, ҷӯйҳо ва дигар намудҳои шабакаҳои обёрӣ иҷро мегарданд. Консепсияи босамар истифода бурдани захираҳои замину об то соли 2010 таҳия гардидааст. Барномаи дар солҳои 2002-2004 таъмин кардани хазинаи манзил бо асбобҳои ҳисобкунии газ қабул гардид ва собитқадамона амалӣ гардонда мешавад.

Дар айни замон тафтишҳо нишон медиҳанд, ки дар маҳалҳо далелҳои халалдор кардани қонунгузории ҷории истифодабарии об ва замин решакан нагардиданд, ба ӯҳдадориҳои шартномавӣ риоя карда намешаванд. Захираҳои табиии ғайриоқилона, нохоҷагидорона ва ғайримақсад истифода мегарданд. Ҳодисаҳои ба энергияи барқ худсарона ҳамроҳ шудан, халалдор шудани интизоми лимитӣ ҷой доранд.

Масалан, аз рӯи ҳаҷми ҷаримаҳое, ки барои халалдор кардани Қонун «Дар бораи об ва истифодабарии об» ситонда шуданд, танҳо дар нимсолаи аввал Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, вилоятҳои Андиҷон ва Самарқанд ба тариқи алоҳида ба назар метобанд.

Бо халалдоркунии қонун замин дар Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, вилоятҳои Фарғона, Тошканд, Ҷиззах,Самарқанд ва Навоӣ истифода мегарданд.

Барои халалдоркунӣ ҳини истифодабарии маҳсулоти нафтӣ ва гази табиӣ муҷозоти иқтисодӣ ба андозаи 1,7 миллиард сӯм муқаррар шуда, 224 парванда ба мақомоти ҳифзи қонуну тартибот ва суд пешкаш гардидааст.

Корҳо оиди бо асбобҳои ҳисобкунии газ ҷиҳозонидани хазинаи манзил дар вилоятҳои Қашқадарё, Сурхондарё ва Сирдарё, оид ба ҷиҳозонидан бо асбобҳои ҳисобкунии об дар Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, вилоятҳои Андиҷон, Намангон, Сурхондарё ва Сирдарё суст ба иҷро мерасанд.

Ба комиссияи махсус созмондодаи Девони Вазирон оид ба масъалаҳои оқилонаю босамар истифода бурдани захираҳои табиӣ, маъданиву ашёи хом ва сӯзишвориву энергетикӣ (К.Тӯлаганов) лозим меояд бори дигар рафти иҷро гардидани қарорҳои қабулкардаи ҳукуматро оиди ин масъала аз нигоҳи танқидӣ арзёбӣ намуда, оиди тадбирҳои андешидашуда дар маҷлиси навбатии Девони Вазиронро бохабар созад.

Дӯстони азиз!

Ҷамъоварии ғалладона ба анҷом мерасад. Имрӯз бидуни ягон муболиға изҳор кардан мумкин аст, ки мавсими имсола аз ҳама серҳосил, аз ҳама пурбаракат гардид. Қариб 4,7 миллион тонна ғалла тайёр карда шуд. Ҳосилнокии миёнаи ғалла дар заминҳои обёришавандаи мамлакат ба 41,5 сентнерӣ расид. Дар вилояти Андиҷон натиҷаи рекордӣ аз ҳар гектар 75 сентнерӣ қайд гардид. Вилояти Намангон аз ҳар гектар — 46, Фарғона— 45, Самарқанд — 49 сентнерӣ ғалла бардоштанд. Имрӯз амалан дар сарзаминамон одамеро ёфтан муҳол аст, ки дар бораи ин комёбии калони деҳқононамон бо фахру ғурур ҳарф назанад. Маҳз ба туфайли меҳнати фидокорона ва душвори деҳқонон натиҷаи мазкур дар тайёркунии ғалла дар ғаллазор ба даст омад, ки мустақилияти ғаллаи мамлакатро таъмин месозад. Ба ман қаноатмандии бузург мебахшад, ки аз ин минбари боло аз номи тамоми халқамон, шахсан аз номи худам ба деҳқононамон— ғаллакоронамон миннатдории амиқро барои меҳнаташон, муносибаташон ба замин ва он чизе баён созам, ки ба хотири шукуфонии Ватанамон ба иҷро мерасонанд.

Натиҷаи ба дастомадаро мо пеш аз ҳама маҳсули иҷрои вазифаи аниқу рӯшани стратегӣ мебинем, ки мо дар назди худ гузошта будем. Ва он таъмини мамлакати худ, халқи худ бо ғаллаи худӣ, нони худӣ мебошад. Ва он роҳи ягонаи ҳаллу фасли муаммоҳои маҷмӯъгӣ оиди баланд бардоштани фаровонӣ ва некӯаҳволии халқамон аст.

Дар ин бора ҳарф зада, саволе ба миён меояд. Дар пойгоҳи ин комёбиҳо чиҳо хоб мераванд? Ба фикрам, бисёриҳо ба ман дар ин бобат якдил ҳастанд, ки таҳкурсии натиҷаҳои ба дастомада сиёсати амиқан хуб фикршудаи навсозии деҳот, амалӣ гардондани ислоҳот дар кишоварзӣ мебошад.

Гуфтан зарур аст, ки деҳқон—истеҳсолгар, фермер тағйир ёфт, муносибати ӯ ба замин, ба меҳнат тағйир ёфт. Пеш аз ҳама онҳо имрӯзҳо хӯҷаини воқеии замин, хӯҷаини воқеии меҳнати хеш ва маҳсулоти худашон рӯёндашуда мегарданд. Ва дар зери ин аз рӯи моҳият мазмуни асосии тағйиротҳое мехобад, ки дар деҳот рух медиҳанд.

Ба ҳамин муносибат ба ҳамаи мо лозим меояд, ки аз қолабҳо ва усулҳои пештараи кӯҳнаи то ҳол мавҷуда ва аз гузашта меросмонда, пеш аз ҳама аз ифодаи «деҳқон ва хоҷагии фалон ноҳия аз ӯҳдаи нақшаи давлатии ғаллатайёркунӣ бомуваффақият баромад, ба анбори ватан фалон миқдор ғалла супурда шуд ва ғайраву ҳоказо» қатъан даст кашем.

Имрӯз муносибатҳо байни давлат, корхонаҳои кишоварзӣ ва худи деҳқонону фермерон қатъан дар пойгоҳи муносибатҳои шартномавӣ қарор дорад ва бояд қарор гирад.

Дар мо ду намуди шартнома ҳаст. Аввал, ин шартномаи қарордодӣ байни давлат ва хоҷагиҳо оиди харид барои эҳтиёҷоти давлат дар ҳаҷми мушаххаси маҳсулоти кишоварзӣ мебошад ва намуди дуюми он муносибатҳои шартномавист, ки байни хоҷагии ширкатӣ ва пудратчиёни оилавию фермерон ба имзо расонда мешаванд.

Дар пойгоҳи шартномаи аввал аз як тараф давлат, аз тарафи дигар хоҷагиҳо буда, ба зиммаи худ ӯҳдадориҳо ва кафолати муайянеро мегиранд. Барои иҷрои ин шартномаҳо хоҷагиҳо кор мекунанд ва давлат дар навбати худ ӯҳдадор аст мувофиқи шартҳои шартнома вазифаҳои ба зиммааш гирифтаро аниқ иҷро кунад. Яъне, хоҷагиҳо, фермерҳоро бо техника, нуриҳои маъданӣ таъмин сохта, харидро амалӣ гардонад, барои ҳосили мувофиқи шартнома супурдашуда пурра ва сари вақт маблағашро диҳад.

Диққату эътиборатонро ба дигар ҷиҳати ин муаммо ҷалб карданиам. Манфиати давлат чуноне ки он дар айёми шӯравии коммунистӣ буд аз ҳама воло меистод. Аз ҳамин сабаб назораткунандагоне, ки аз болои иҷрои шартномаи қарордодии давлат бо хоҷагӣ назорат мекарданд, ниҳоят зиёд буданд. Дар ҳимояи он амалан алҳол тамоми намояндагони ҳокимияти давлатӣ ва сохторҳои давлатӣ, аз он ҷумла аз ҳокимиятҳо сар карда то мақомоти назораткунанда меистанд. Ва бечунучаро иҷро гардидани шакли дуюми шартномаҳо, яъне шартномаҳоро байни хоҷагиҳо бо намояндагони мушаххаси пудратчиёни оилавӣ кӣ назорат мекунад? Дар ин бобат бисёр саволро пеш гузоштан мумкин аст. Ба касе набояд пӯшида бошад, ки маҳз аз иҷрои ин шартномаҳо, аз ҷониби хоҷагиҳои ширкатӣ аниқ иҷро кардани тамоми ӯҳдадориҳо, аз тарафи дигар аниқ иҷро гардидани ин ӯҳдадорӣ аз тарафи пудратчиён ба тақдири ҳосил вобастагӣ дорад. Дар он сурат тақдири соҳиби ғалла, соҳиби пахта ва дигар маҳсулоти кишоварзӣ шуданамон ва ё нашуданамон ҳал мегардад. Имрӯз маҳз ҳамин муносибатҳои шартномавӣ аҳамияти муҳим касб мекунад. Маҳз он фишангу воситаи рағбатноксозии воқеии иқтисодӣ барои онҳое гардидааст, ки бо меҳнати бевоситаи худ ҳосил мерӯёнанд.

Аз ҳамин сабаб имрӯз моро ин далелҳо, вақте ки ба имзои шартномаҳои байнихоҷагӣ сарсарӣ муносибат мекунанд, вақте ки пудратчиён моҳият ва аҳамияти ӯҳдадориҳои шартномавиро сарфаҳм намераванд, вақте ки назорати зарурӣ аз болои иҷрои онҳо нест, ба ташвишу изтироб гузоштааст. Ба зуҳуроти аз тарафи хоҷагиҳо риоя нагардидани ӯҳдадориҳои ба зиммаашон гирифташуда роҳ доданашаванда мебошад. Аз болои он натанҳо раёсатҳои ҳудудии кишоварзӣ ва хоҷагии об, ки ин шартномаҳоро номнавис мекунанд, пеш аз ҳама мақомоти адлия қатъан назорат кунанд.

Ва мо бояд хуб дарк намоем, ки он ба ҳамагон: ба онҳое, ки шартномаро ба имзо мерасонанд, ва онҳое, ки иҷрои онро назорат мекунанду бечунучаро иҷро намудани ӯҳдадориҳои шартномавии қабулгардидаро тахти назорат қарор додаанд, дахлдор аст. Ва он аз рӯи моҳият шарту кафолати асосии комёбиҳои мо дар соли минбаъда ва умуман дар оянда мебошад.

Ба ҳамин муносибат ба сарварони зинаи вилоятӣ ва ноҳиявӣ, дар навбати аввал ҳокимони ноҳияҳо зарур аст натиҷаҳои иҷрои ӯҳдадориҳои шартномавиро ба ҳамин сол бо ҳамон мақсад назорат кунанд, то ки ҳар як пудратчии оилавӣ, ҳар як фермер бечунучаро он чиро гирад, ки ба вай мансуб аст. Бо ҳамин сарвар—ҳоким кори хубро ба анҷом расонда, адолатро таъмин месозад, ки дар навбати аввал ба обрӯю эътибори амволдорӣ бешак таъсир мерасонад.

Дӯстони азиз!

Иҷлосияи якуми Олий Маҷлис даъвати якум стратегияи навсозӣ ва ислоҳсозии ҷамъияти моро дар ҳазорсолаи нав муайян карда, мо барои худ роҳи минбаъда амиқ гардондани ислоҳот ва озодкунии тамоми соҳаҳои ҳаётамонро возеҳу равшан сохтем. Аз рӯи моҳият озодкунӣ барои мо имрӯз маҳаки асосӣ мегардад, ки зинаи пайвасткунандаи тамоми дигаргунсозиҳоро дар мамлакат муайян месозад.

Барои ба вуҷуд овардани заминаи ҳуқуқӣ ва механизми таъсирбахши амалӣ гардондани роҳи озодкунӣ ҳанӯз соли 2000 Барнома оид ба озодкунии соҳаи сиёсӣ, соҳаи сохтмону идораи давлатӣ, соҳаҳои иқтисодӣ, маънавӣ, судиву ҳуқуқӣ, соҳаи сиёсати берунӣ ва таъмини амнияти таҳия гардида, қабул шуд. Аз рӯи ҳамаи ин самтҳо гурӯҳҳои махсуси корӣ созмон дода шуданд, ки назоратро аз болои бечунучаро иҷро гардондани тадбирҳои озодкунии дар барнома пешбинигардида амалӣ мегардонанд.

Дар марҳилаи аввали амалӣ гардондани барнома диққату эътибори асосӣ ба арзёбии танқидии заминаи мавҷуда, таҳия ва ба вуҷуд овардани заминаи мустаҳками ҳуқуқӣ ва меъёрӣ нигаронда шуд, ки ба дараҷаи қонунгузорӣ раванди озодкуниро дар соҳаҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва маънавӣ таъмин месозад.

Имрӯзҳо даҳҳо қонунҳои нави қабулшударо номбар кардан мумкин аст, ки дар навбати аввал ба ҳаллу фасли муаммоҳои дар боло номбаргардида нигаронда шудаанд.

Ба қонунгузории ҷорӣ бисёр ислоҳҳо даровarda шуданд, ки кафолати ҳуқуқ ва озодии шаҳрвандонро таъмин карда, манфиатҳои амволи хусусӣ ва шахсонеро, ки бо фаъолияти тадбиргарӣ машғуланд, ҳифз менамояд. Амалан бисёр меъёрҳои Кодекси ҷиноӣ, Кодекси ҷиноиву мурофиавӣ, Кодекси мурофиавии шаҳрвандӣ, Кодекси хоҷагидорию мурофиавӣ бо назардошти талаботи амиқсозии ислоҳот ва ҳаматарафа озодкунии бисёр соҳаҳои ҳаёти ҷамъиятамон аз нав дида баромада шуданд.

Махсусан тағйиротҳои амиқеро, ки дар соҳаи суду ҳуқуқ ба амал меоянд, зикр карданӣ ҳастам. Натанҳо қонунҳои нав дар бораи судҳо, пракуратура, дар бораи иҷрои санадҳои судӣ ва дигар санадҳои ташкилотҳо қабул гардиданд, балки тадбирҳо оиди тахассусонидани судҳо баробари созмон додани судҳо оид ба парвандаҳои шаҳрвандӣ ва судҳо оид ба парвандаҳои ҷиноӣ андешида шуданд.

Тадбирҳо оиди амиқ гардондани ислоҳоти судиву ҳуқуқӣ, ки ба пурзӯр кардани ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шаҳрвандон, таъмини баробарии прокурор ва адвокат дар ҳамаи марҳалаҳои раванди судӣ, баробарии ҷонибҳо ҳангоми баррасии баҳсу мунозираҳои хоҷагӣ дар судҳои хоҷагидорӣ, ба баланд бардоштани сифат ва оҷилияти амалӣ гардондани баровардани ҳукм, ба озодкунии ҷазоҳо махсусан дар соҳаи иқтисодӣ нигаронда шудаанд, собитқадамона ба рӯи об мебароянд.

Аз ҷумлаи тадбирҳо оиди озодкунии соҳаи сиёсӣ ва соҳаи сохтмони давлатӣ Консепсияи «Маҳалла» дар садаи ХХ1» таҳия гардид, ки вусъат додани ҳуқуқ ва баланд бардоштани нақшу аҳамияти мақомоти худидораи шаҳрвандон— маҳалларо дар ҳаёти ҷамъият пешбинӣ мекунад. Тадбирҳо оид ба баланд бардоштани фаъолнокии иҷтимоӣ ва сиёсии шаҳрвандон, таҳкими низоми миллии мониторинги риоя кардани ҳуқуқҳои инсон таҳия гардид ва ба рӯи об мебароянд.

Маҷмӯи тадбирҳо оид ба минбаъда амиқ сохтани ислоҳот ва озодкунии соҳаи иқтисодиёт, ки ба вусъати озодии арзи амали иқтисодии субектҳои хоҷагидорӣ, пурзӯр кардани кафолатҳои ҳуқуқӣ ва ҳифзи манфиатҳои соҳибкории хусусӣ, тадбиргарии хурду миёна, озодкунии фаъолияти берунии иқтисодӣ ва сиёсати асъор нигаронда шуданд, дар тӯли ин солҳо ба рӯи об баромаданд.

Иқдоми мантиқиву қонунӣ оиди минбаъда амиқ гардондани равандҳои озодкунии иқтисодиёт аввали соли ҷорӣ дар ҳамкории зич бо кормандони Бунёди байналхалқии асъор таҳия намудани барномаи мониторинг ва ба имзо расондани Меморандум оиди масъалаҳои сиёсати иқтисодӣ ва молиявӣ аз 1 январ то 30 июни соли 2002 гардид.

Имрӯзҳо зикр кардан лозим меояд, ки тамоми нуктаҳо ва шартҳои меморандум оиди сиёсати иқтисодӣ ва молиявӣ, ки беш аз 30 адад аст, амалан иҷро гардиданд.

Махсусан мехостам он тағйиротҳоеро нишон диҳам, ки дар бахши унификатсияи қурби асъори миллӣ ва муовизаи он ба асъори нақди хориҷӣ дахл доранд. Дар саросари ҷумҳурият шабакаҳои васеи муовиза созмон дода, тамоми маҳдудиятҳое, ки пештар ҳангоми харид дар шабакаҳои муовизаи асъори хориҷа мавҷуд буданд, аз байн бардошта шуданд. Нисбат ба дар меморандум пешбинигардида (1500 доллар) ҳаҷмҳои калони фурӯши якдафъаинаи асъори нақди хориҷӣ муқаррар гардид.

Дар миёнаи моҳи июн миссияи Бунёди байналхалқии асъор дар Ӯзбекистон шуда, якдилона зикр намуд, ки тамоми нуктаҳо ва самтҳои мақсадноки сифатии барнома иҷро гардидааст. Зиёда аз ин аҳду паймон ҳосил гардид, ки якҷоя бо кормандони Бунёди байналхалқии асъор аллакай худи соли ҷорӣ ҷузъҳои асосии барномаи иқтисодӣ барои солҳои 2002-2003 таҳия мегардад, ки метавонист аз ҷониби захираҳои молиявии бунёд ва дигар муассисоти байналхалқии молиявӣ ҷонибдорӣ гардад.

Тадбирҳое, ки ҳукумат дар нимаи якуми сол дар бахши амиқ гардондани ислоҳоти иқтисодӣ ва озодкунии иқтисодиёт амалӣ гардонд, аз ҷониби сохторҳои номдори байналхалқии молиявӣ, ҳукуматҳои бисёр мамлакатҳои хориҷии аз нигоҳи иқтисодӣ мутараққӣ баҳои баланд гирифт. Аз ҷониби онҳо имрӯз натанҳо ҷонибдории назаррраси сиёсии роҳи пешгирифтаи навсозӣ ва ислоҳсозии ҷамъиятамон, балки хоҳиш, азму иродаи расондани кӯмаки воқеии иқтисодӣ дар таъмини устуворӣ ва муназзамии иқтисодиётамон ба назар мерасад.

Мӯҳтарам иштирокдорони маҷлис!

Агар бигӯем, ки тамоми корҳои оғозкардаамон оиди амиқгардонии ислоҳоти иқтисодиётамонро давом додан лозим ва онро то хотимаи мантиқиаш ба иҷро расонем, ягон сухани зиёдатӣ намебуд. Мехостам аз ин имконият истифода бурда, оид ба як қатор самтҳои принсипиалии амиқгардонии ин кор сухан ронам.

Чуноне ки маълум аст, озодкунии иқтисодиёт, вусъати озоди фаъолияти иқтисодии корхонаҳо аз як тараф қатъан маҳдуд сохтани нақши танзимгарии давлат, аз тарафи дигар вусъат додани мустақилкории субектҳои хоҷагидорӣ, ба онҳо бештар пешкаш кардани озодӣ, имкониятҳоро ба он мақсад талаб мекунад, ки онҳо бо маблағҳои ба дастовардаашон худашон ихтиёрдорӣ кунанд. Бо дигар суханон гӯем, ҳаёти онҳоро сабук гардонад, андоз барояшон кам карда шавад.

Дар айёми пештара ҳини низоми нақшагиву маъмурӣ, дар шароити фармонфармоии пурраи амволдории давлатӣ ба пурзӯр кардани вазифаи роҳбарикунандаи давлат аҳамияти калон дода мешуд. Низом ба он асос мекард бештар маблағ дар хазинаи давлат, дар шакли андоз ва дигар ҳиссаҷудокуниҳои ҳатмӣ зиёд карда, баъд он тақсим, агар аниқтар гӯем, бо назардошти пеш аз ҳама манфиатҳои давлатӣ аз нав тақсим карда шавад.

Имрӯзҳо ҳиссаи гирифтани маблағи мақбули ҳатмӣ ба буҷаи ҷумҳурият амалан 35 фоизи зиёди ҳаҷми умумии маҳсулотро ташкил медиҳад.

Зиёда аз ин дар амалияи ҷаҳонӣ аллакай меъёрҳои ҳаддии андозситонӣ ба буҷа, аз он ҷумла дар ИМА 26,1 фоиз, Ҷопон—22,6 фоиз, Олмон—29,2 фоизро ташкил медиҳад. Дар дигар мамлакатҳои аз нигоҳи иқтисодӣ низ ба ҳамин миқдор аст. Зиёда аз ин агар меъёрҳои андозситонӣ аз ин нишондиҳанда зиёд бошад, чун қоида ба суръати пешрафти истеҳсолот ва умуман маҳсулоти умумии дохила монеъ мегардад.

Аз ҳамин сабаб ба Маҷмӯи умумииқтисодии Девони Вазирон (Р.Азимов), Вазорати молия якҷоя бо Кумитаи давлатии андоз, тамоми сохторҳои манфиатдор зарур аст ҳангоми таҳияи Буҷаи давлатӣ барои соли 2003 ва солҳои минбаъда ба куллӣ қолабҳои аз замони кӯҳна боқимондаро аз нав дида бароянд. Таклифро дар навбати аввал оиди кам кардани андози фоида ва умуман кам кардани миқдори андоз пеш гузоранд? Ба мо лозим меояд бори дигар чӣ тавр босамар будани кори корхонаҳоеро, ки амволи давлатӣ мебошанд ва умуман сектори давлатиро дар иқтисодиётамон аз назари танқидӣ аз нав арзёбӣ намоем.

Ҳоли ҳозир дар сектори давлатӣ 937 корхонаи давлатӣ, ҳамчунин бо саҳмияву пайҳо 2434 ҷамъияти саҳҳомӣ ва 394 ҷамъияти масъулияташ маҳдуд, арзи амал мекунад. Он асосан дар чунин соҳаҳои иқтисодиёт, аз қабили нафт, газ, саноати истихроҷ, электротехника, саноати кимё, низоми нақлиёт, алоқа ва коммуникатсия мебошад. Ҳиссаи давлатӣ дар маблағгузории оинномавии бисёр корхонаҳо, ширкатҳо, корпоратсияҳо ва ассотсиатсияҳо зиёд мебошад.

Биёед акнун арзёбӣ намоем, ки он то чӣ андоза ҳақ мебошад. Ҳузур доштани ҳиссаи давлатӣ дар сохтору активҳои корхонаҳои бисёр соҳаҳо ба идоракунии зиёдакунии танзимгардонӣ, махсусан дахолати нозаруру дар айни замон зараровари сохторҳои идора ба фаъолияти хоҷагидории корхонаҳо сабабгор мешавад. Аксар вақт саҳму силсилаҳои саҳмҳои давлатиро дар дасти худ ҷамъ карда, сарварони ширкатҳо, корпоратсияҳо, ассотсиатсияҳо ва иттиҳодияҳои хоҷагидории ба чунин сохторҳо монанд усулҳои идораи кӯҳнаи маъмуриву фармонфармоиро истифода бурда, ба раванди хусусигардонӣ монеъ мегарданд, озодии иқтисодии корхонаҳоро маҳдуд месозанд, ба ташаббус ва тадбиргарӣ монеъ гардида, равандҳои озодкунии иқтисодиётро суст мегардонанд. Бо ҳамаи ин зарур мебошад ба он як ба як муносибат кунем. Зарур меояд меъёри аниқе муайян карда шавад, ки аз рӯи он мувофиқи мақсад будани ҳузур доштани давлатро дар активҳои корхонаҳо ва иттиҳодияҳои хоҷагидорӣ тасдиқ намояд. Дар ҷамъиятҳои саҳҳомие, ки самти стратегӣ надоранд, маънои нигоҳ доштани ҳиссаи давлат нест. Онро қатъан дар бозори биржавӣ, аз он ҷумла ба сармоягузорони нерӯдори хориҷа бояд фурӯхт.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки имрӯзҳо корхонаҳои давлатӣ дар рақобат бо сохторҳои ғайридавлатӣ «мусобиқаро» бой медиҳанд. Ба миқдори зиёд корхонаҳои зараровар ва дараҷаи даромадашон паст корхонаҳои давлатӣ ва ё ҷамъиятҳои саҳҳомие мебошанд, ки дар он саҳми давлат калон мебошад.

Ба миқдори умумии корхонаҳои зараровар беш аз 57 фоизи корхонаҳои саҳми давлатӣ бештар дошта рост меояд. Ва ҳиссаи онҳо қариб 95 фоизи маблағи умумии зарарро ташкил медиҳад.

Дар таркиби «Ӯзбекчармпойафзали» қариб 59 фоизи тамоми корхонаҳои саҳми давлатӣ дошта зараровар, аз нигоҳи иқтисодӣ ноқобил ва дараҷаи пардохтиашон паст мебошад. Аз се як чунин корхона ба таркиби «Ӯзпаррандасаноат», «Узпишепром», «Ӯзбекенгилсаноат», «Ӯзқурилишматериаллари», «Ӯзгӯштсутсаноат» рост меояд.

Саволи ҳаққонӣ ба миён меояд: онҳо аз кадом ҳисоб арзи ҳастӣ мекунанд, зарари онҳо аз кадом ҳисоб сарпур карда мешавад? Барои чӣ давлат дар ин ҷо ғамхориро оиди ҷонибдории корхонаҳои мазкур, бо санадсия фаро гирифтан, аз ҳисоб соқит кардани қарздориашон аз рӯи пардохт ба буҷа ва хазинаҳои ғайрибуҷавӣ, қарздории вомҳо ба зиммаи худ бигирад?

Сабаби асосии ин нукта маълум аст. Ва он пеш аз ҳама ғайриқобилӣ нишон додан ба мосгардонӣ нисбати талаботу шартҳои иқтисоди бозаргонӣ, дараҷаи пасти ташкили истеҳсолот, кӯҳна шудани технология, хоҳиши падруд нагуфтан аз ҳудудҳо ва иқтидорҳои истеҳсолии ҳаҷман калони меросмонда мебошад. Сабаби асосӣ боз дар он аст, ки дар ин корхонаҳо хӯҷаин нест. Фишангу усулҳои воқеии рағбатноксозии иқтисодӣ арзи ҳастӣ намекунанд.

Раванди муфлисгардонии чунин корхонаҳо суст давом дорад. Ҳамагӣ 149 чунин корхона барҳам зада шудааст.

Корхонаҳои зарароварро ҷасурона муфлис эълон карда, онро барҳам зад, амволи онҳоро ба амволи хусусӣ тадбил дод.

Ба Вазорати меҳиқтисодиёт ва омор (Р.Азимов), Кумитаи давлатӣ оид ба идоракунии амволи давлатӣ ва хусусигардонӣ, Кумитаи оид ба масъалаҳои корхонаҳои аз нигоҳи иқтисодӣ ноқобил, Вазорати молия, маҷмӯъҳои дахлдори Девони Вазирон супурда шавад, ки тамоми корхонаҳои давлатиро ҳамаҷониба аз инвентаризатсия то 1 сентябри соли ҷорӣ гузаронда, барномаи мушаххасро оиди барҳам задани корхонаҳои дараҷаи даромадашон паст ва зараровар, бо саҳмҳо фаро гирифтани онҳо ва ба дигар шаклҳои моликият табдил сохтанашон таҳия созад ва ба Девони Вазирон пешкаш намояд.

Рафти амалӣ гардондани корҳо оиди барҳам задани корхонаҳои давлатии ғайрипешомаднок ва зараровар ҳар се моҳ як бор дар маҷлисҳои Девони Вазирон баррасӣ карда шавад.

Ба Вазорати адлия якҷоя бо Вазорати меҳиқтисодиёт ва омор, Суди Олии хоҷагидорӣ, Кумитаи оид ба масъалаҳои корхонаҳои аз нигоҳи иқтисодӣ ноқобил, Вазорати молия ва дигар сохторҳои манфиатдор супурда шавад, ки дар тӯли як моҳ лоиҳаи таҳрири нави қонунро «Дар бораи муфлисии корхонаҳо» пешкаш намоянд.

Мӯҳтарам иштирокдорони маҷлис!

Мо бояд то чӣ андоза имрӯз босамар истифода бурдани маблағҳои буҷавиро аз нигоҳи танқидӣ арзёбӣ намоем.

Қайд бояд кард, ки солҳои охир сохтори хароҷотҳои давлатӣ ба куллӣ тағйир ёфт. Самти нишонидори додани маблағҳои буҷавӣ пурзӯр гардид. Беш аз 45 фоизи хароҷотҳои умумии буҷаи давлатиро хароҷот ба соҳаи иҷтимоӣ ва соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ ташкил медиҳад.

Бо маблағфарогирии ба рӯи об баровардани лоиҳаҳои пураҳамияти иҷтимоӣ, стратегии сармоягузорӣ нақши калон мебошад. Дар тӯли ҳафт соли охир ҳиссаи хароҷот ба сармоягузорӣ дар сохтори хароҷоти устуворонаи буҷа ба дараҷаи 18,0 фоиз рост меояд.

Қариб сеяки сармояҳои муттамарказонидашуда барои бо маблағфарогирии сохтмон ва таҷдиди литсейҳои академӣ ва коллеҷҳои касбу ҳунар мувофиқи Барномаи миллии тайёркунии кадрҳо харҷ мегардад. Қисми зиёди маблағ ҳамчунин ба беҳдошти вазъи обёрикунии замин сафарбар карда мешавад.

Дар айни замон мо имрӯз наметавонем он чизро эътироф кунем, ки сохтори хароҷотҳои маблағи давлатӣ мақбул аст. Зиёда аз ин чуноне ки тафтишҳо нишон медиҳанд, қонуншикании дағал дар харҷ кардани маблағҳои буҷавӣ, ғайримақсад истифода бурдани онҳо, ғайриқонунӣ истифода бурдани маблағ ва захираҳои моддӣ ҷой доранд. Аз ҳама асосиаш амалан фишангҳои оқилона ва сарфакорона истифода бурдани маблағи давлатӣ амалан кор намекунад. Танҳо соли гузашта чунин қонуншиканиҳо ба андозаи қариб миллиард сӯм ошкор гардид.

Бисёр далелҳоро оиди ғайриоқилона истифода бурдани сармояҳои муттамарказонидашуда овардан мумкин аст. Таҳлили зарурии мувофиқи мақсад истифода бурдан ва зарурати сохтмони як қатор обектҳо, ки асосан ҷиҳати оҷилиро доранд, ҷой надорад.

Нақшаи сохтмон барбод меравад. Дар ҳама ҷо ба зиёд гардидани арзиши аслии сохтмон, толону тороҷ кардани маблағ, афзоиши сохтмони нотамом роҳ гузошта мешавад ва он дар навбати худ ба беасос зиёд гардидани қарздорӣ оварда мерасонад.

Имрӯз бояд эътироф намуд, ки ислоҳсозии Маҷмӯи сохтмон ғайриқаноатбахш давом дорад. Ба касе сир нест, ки амалӣ гардондани тендерҳо оиди интихоби пудратчӣ маҳз харачу мараҷ аст. Зеро натиҷаҳои он пешакӣ маълум мегардад.

Иҷро намудани ӯҳдадориҳои шартномавӣ байни пудратчиён ва фармоишгарон ҷиҳати шаклпарастиро дорад. Масалан, агар ҳангоми сохтмони обект ба қиматшавии он роҳ гузошта шавад, онро бояд худи пудратчӣ диҳад. Бо ибораи дигар гӯем, онро вай бояд аз кисаи худ, на аз ҳисоби манбаъҳои маблағи давлатӣ диҳад.

Амалан барои ин касе ҷавоб намедиҳад. Ба фикрам, ба сарварони маҷмӯъҳо, пеш аз ҳама ҷонишини аввали Нахуствазир К.Тӯлаганов зарур аст, ки бо далелҳои мазкур филфавр машғул гардида, дар ин ҷода тартиби заруриро ба роҳ монад.

Ба Вазорати молия якҷоя бо идораҳои манфиатдор супурда шавад, ки дар тӯли як моҳ барномаи кам кардани хароҷотҳои давлатиро барои соли 2002 ва то давраи соли 2005 таҳия намуда, ба Девони Вазирон пешкаш кунад, ки мақбулгардонии ҳаҷмҳо ва сохторҳои хароҷотҳо, муқаррар кардани босамарии назорат аз болои харҷи маблағҳои давлатии хазинаҳои мақсаднок, вусъати манбаъҳои ғайрибуҷавӣ бо маблағфарогирӣ, баланд бардоштани манфиатдории ташкилотҳои буҷавиро дар босамар истифода бурдани захираҳои буҷавӣ пешбинӣ намояд.

Баробари ин ба Вазорати меҳиқтисодиёт ва омор якҷоя бо вазорату идораҳои манфиатдор, Шӯрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо ва шаҳри Тошканд супурда шавад, ки дар пойгоҳи инвентаризатсияи пурраи вазъи сохтмони обектҳо то 1 ноябри соли 2002 оид ба вуҷуд овардани Барномаи сармоягузорӣ барои солҳои 2003-2005 бо назардошти обектҳои устувори сохтмон, босамарии иқтисодӣ ва аҳамияти иҷтимоии онҳо, моҳиятан кам кардани миқдори обектҳои истеҳсолии нотамом таклифҳоро пеш гузоранд.

Дӯстони мӯҳтарам!

Натиҷаҳои рушди иқтисодиётамонро дар нимсолаи якум ҷамъбаст намуда, зарур аст мухтасар дар бораи вазъ оиди ҷалб сохтан ва истифодабарии босамари сармояҳои хориҷӣ мухтасар ҳарф занем. Аҳамияти ин вазифа ба назарам ба ягон кас ҳоҷати исбот карданро надорад.

Имрӯз дар ҷумҳурият 109 лоиҳаи устувори сармоягузории ҳаҷми умумиаш 3,6 миллиард доллар, аз он 36 лоиҳа аз ҳисоби сармояҳои бевосита бо маблағи 725 миллион доллар амалӣ гардонда мешавад.

Агар соли 2001 азхудкунии сармояҳои хориҷӣ 824 миллион доллари ИМА, аз он ҷумла сармояҳои бевосита 108 миллион долларро ташкил дода бошад, дар соли 2002 азхудкунии қариб 925 миллион доллар, аз он ҷумла сармояҳои бевосита ба маблағи 183 миллион доллар пешбинӣ гардидааст. Суръати афзоиш мутобиқан 110 фоиз ва 1,7 маротибаро ташкил медиҳад.

Ҳаҷмҳои зиёди сармоягузорӣ дар саноати нафту газ ва бофандагӣ азхуд мегардад. Лозим меояд мутаассифона, дар ин бобат ҳарф занем, ки нерӯи мавҷуда барои ҷалб сохтани сармояҳои хориҷӣ дар соҳаҳои электротехника, кимё, саноати масолеҳи бинокорӣ, мошинсозӣ, истеҳсоли молҳои истеъмолӣ пурра истифода бурда намешавад. Боз мутаассифона, дар ин бора сухан рондан лозим меояд, ки қариб аз се ду ҳиссаи ҳаҷми умумии сармоягузории хориҷӣ ба саҳми шаҳри Тошканд, ҳамчунин ба вилоятҳои Самарқанд, Андиҷон ва Тошканд рост меояд.

Бояд зикр намуд, ки то ҳоли ҳозир дар 21 ноҳия якҷоя бо шариконни хориҷӣ корхонаҳо созмон дода нашудаанд.

Роҳбарони вилоятҳо, ноҳияҳоямон, ҳамчунин консерну ширкатҳои соҳавӣ аз чӣ хусус фикр мекунанд. Дар ин бобат ба назарам гуфтугузори алоҳида бояд сурат бигирад.

Ба фикрам, ин қабил зуҳурот ва умуман рафти иҷрои супориш оиди ба содирот баровардани маҳсулотамон ҳини ҷамъбаст намудани натиҷаҳои фаъолият дар тӯли нӯҳ моҳи соли ҷорӣ мавриди муҳокима қарор гирад, мувофиқи мақсад мебуд.

То ҳоли ҳозир дар Ӯзбекистон қариб ду ҳазор корхона бо сармояҳои хориҷӣ фаъолият мебарад, ки аз он 69 корхонаи муштарак дар нимсолаи ҷорӣ созмон ёфт.

Дар нимсолаи аввал бо фаъолияти истеҳсолӣ қариб 1250 ва танҳо сеяки он маҳсулоту хизмати худро ба содирот баровард. ва ин далелҳо худ аз худ аз бисёр чиз нақл мекунанд.

Он далел роҳдоданашаванда мебошад, ки аз паст будани сифати тайёркунии лоиҳаҳои аз нигоҳи техникиву иқтисодӣ асоснокшудаи сармоягузорӣ, паст будани дараҷаи ташхиси онҳо, ҳиссаи калони дар истеҳсолот ташкил додани маҳсулоти воридшаванда, набудани талабҳои маркетингии мувофиқи мақсад будани истифодабарии маҳсулот, назорати суст аз болои қабул кардани лоиҳаҳо, ӯҳдадориҳои ҷонибҳо— шарикон бисёр корхонаҳои созмонёфта бекор мехобанд.

Ба Нахуствазир Ӯ.Султонов, ки ба ин қитъа ҷавобгар аст, супурда шавад, ки дар мӯҳлати кӯтоҳ ин масъаларо ҳаллу фасл намуда, тадбирҳои заруриеро андешад, ки кори босамари корхонаҳоро баробари ҷалб сохтани сармояҳои хориҷӣ созмон ёфтаанд, таъмин созад.

Мӯҳтарам ҳамватанон!

Аҳамияти ҳалкунандаи афзоиши содироти маҳсулоти ватаниро барои иқтисодиёти мамлакат, таъмини устувории мувозанати пардохт ва қурби асъори миллӣ қайд намуда, дар ин бора ҳарф назадан мумкин нест, ки фаъолияти мо бо воридоти молҳои истеъмолии ба мамлакатамон овардашаванда, агар мушаххас гӯем, дар бораи муносибати мо ба ин масъала чӣ гуна аст.

Албатта мо нисбати фирмаҳои хориҷӣ, миёнаравҳо ва ташкилотҳои тиҷоратие, ки ба ҷумҳурияти мо чунин молҳои волосифатро меоваранду ҳақиқатан талабгорони зиёдро доранд, ягон савол надорем.

Дар ин ҷо бояд қонуни рақобат ҳамчун қувваи пешбарандаи иқтисоди бозаргонӣ фаъолият барад. Яъне ба молҳои аз ҳама беҳтарин барои аҳолӣ, чӣ молҳои воридотӣ ва чӣ молҳои ватанӣ ҷиҳати аввалият дода шавад.

Баробари ин мо дар ин бобат фориғбол шуда наметавонем, ки дар байни қисми ҷудогонаи аҳолӣ одамоне ҳастанд, ки беақлона бисёр вақт маҳсулоти бадсифат аз ҷиҳати намуд хушрӯро мееоранду аз ҷиҳати намуди беруна моли воридотиро ташкил медиҳанду он ба ҳудуди ҷумҳурият бо нишонҳои зебову назаррабо оварда мешаванд.

Чуноне ки таҳлил нишон медиҳад дар мо амалияи нодуруст, вақте ки ба бозорҳои ашё, дар навбати аввал ба шаҳри Тошканд қисми зиёди онҳо бар хилофи қонун , бо роҳи қочоқчигӣ, истифодаи шабакаҳои ҷинояткорӣ оварда мешаванд,дар айни замон доираи молҳои истеъмолии бадсифати дараҷаи талаботашон кам торафт васеъ мегардад.

Бояд эътироф намуд, ки чунин корчаллонӣ аз бисёр ҷиҳат аз тарафи ҷузъҳои ҷинояткор, аз он ҷумла одамоне, ки дар сохторҳои ҳокимият , ташкилотҳои гумрукӣ ва андоз нишастаанд, рағбатнок карда ва ҷонибдорӣ карда мешаванд. Зеро онҳо аз он манфиат мебинанд, ҳиссаро аз даромади онҳо мегиранд.

Мехостам зикр намоям, ки мо ба муқобили тиҷорати майда, вақте ки он дар доираи қоидаҳо ва тартибҳои қонун муқарраркарда мегузарад, нестем. Вале мо қатъан муқобили он ҳастем,ки ин намуди савдо ба қисму манбаи устувори даромади сохторҳои мухталифи ҷинояткор мубаддал гардад. Агар ин вазъиятро амиқан таҳлил намоем, дар он сурат бешак дар ин бобат фикр кардан лозим меояд.

Аввало ба мо зарур аст, ки диққату эътиборро ба ин ҷалб созем: набояд фаромӯш кард, ки тамоми молҳое, ки бо ҳамин роҳ оварда мешаванд, ба ивази асъори озодтабодул аст. Ин чунин маъно дорад, ки бар ивази меҳнати душвор ва араќи ҷабини меҳнаткашони мамлакатамон ба даст омадани асъори озодтабодул аз фурӯши нахи пахта, маъданҳои ранга ва дигар маъданҳои қиматбаҳо—асоси содироти мо дар берун аз ҳудуди Ӯзбекистон мемонад. Магар дуруст намебуд ин асъор барои эҳтиёҷи таъхирнопазиру умда, аз қабили сохтмони коллеҷҳо ва беморхонаҳо, бо таҷҳизоти аз ҳама замонавӣ таҷҳизонидани онҳо, бештар харид кардани доруву дармон, ки мо онро дар худамон истеҳсол намекунем, қонеъ гардондани эҳтиёҷи аввалиндараҷаи куҳансолон ва бачагон харҷ намоем.

Дуюм, мо бояд дар ин бобат фикр намоем. Бо молҳои серистеъмоли хориҷии бесифат мо бозори дохилиамонро моломол карда, мехоҳем намехоҳем худро ба вазъи мамлакати аз нигоҳи иқтисодӣ суст мубаддал мегардонем, ки барои ба дигар роҳ сохтани иқтисодиёти худ ва дар худ ба роҳ мондани истеҳсоли молҳои истеъмолии хушсифат, ки барои ин чизи зарурӣ— ашёи хом, масолеҳ ва аз ҳама муҳимаш қувваи кории баландмалакаро дорад, қодиру қобил нест.

Бо ҳамин тамоми асосро ба рушди иқтидорҳои ба ин мақсад мавҷуда барбод медиҳем. Дар айни замон дар мамлакатамон рушд додани корхонаҳои хурду миёна, инкишофи тадбиргариро барои ба вуҷуд овардани коргоҳ барои ҷавонон, аз он ҷумла ба ҷавононе, ки ба синну соли қобили меҳнат ворид гаштаанд, барбод медиҳем. Бо дигар суханон гӯем, аз коргоҳи худ, имконияти инкишофи манбаи боэътимоди устувори даромад маҳрум мегардем. Ман дар ин бобат дар хусуси ҳисси ватанпарварӣ, эҳтиром ва фахру ғурур аз меҳнати худ, аз моли худие ҳарф намезанам, ки онро бо меҳнати худ меофарем. Ман дар бораи ҳисси баланди фахру ғурури миллӣ ҳарф намезанам, ки он ба халқи мо хосу мос аст.

Мехостам ҳамагон фаҳманд, ки бидуни эҳтиром нисбат ба он ки мо мекунем ва меофарем, бидуни рушди истеҳсолоти ватанӣ ба мо душвор аст аз қатори мамолики аз нигоҳи иқтисодӣ муқтадир ҷо бигирем ва ба он муваффақ гардем, то ки зиндагонии одамони мо фаровону серу пур бошад.

Хулосаи сеюм. Дар мо вазъият оид ба рекламаи маҳсулоти истеҳсолшаванда ғайримусоид аст. Мутаассифона, ҳарчанд реклама кунем ҳам он моли истеҳсолоти хориҷа аст. Ва ин эътироз дар навбати аввал ба «Ӯзбекенгилсаноат», «Ӯзмевасабзавотузумсаноат», «Ӯзпаррандасаноат» тамоми корхонаҳое мутааллиқ аст, ки молҳои истеъмолӣ мебароранд.

Реклама тахайюлот ва маблағро тақозо дорад. Ва ин маблағро мебояд дарёфт.

Дӯстони мӯхтарам!

Боз як вазифаи фавқулодда муҳим аст, ки бидуни амалӣ гардондани он ба он мақсадҳое расидан мумкин нест, ки мо дар наздамон натанҳо дар соҳаи иқтисодиёт, балки умуман дар такмил додани ҷамъиятамон пеш гузоштаем.

Сухан дар бораи иҷрои Барномаи миллии кадрҳое, ки ба талаботи аз ҳама замонавӣ ҷавобгӯ аст, кадрҳое меравад, ки мо бояд тақдири мамлакатамонро бовар карда супорем.

Ба мо зарур аст, имрӯз раванди амалӣ гардондани марҳилаи дуюми Барномаи миллии тайёркунии кадрҳоро аз нигоҳи танқидӣ арзёбӣ намоем.

Ман дар ин бобат ҳарф намезанам, ки чӣ корҳо иҷро гардиданд. Дар ҳақиқат бисёр корҳо ба иҷро расиданд. Дар фурсати кӯтоҳ дар ҷумҳурият 44 литсейи академӣ, 291 коллеҷи касбу ҳунар барои 216 ҳазор ҷои хонанда сохта, бо таҷҳизоти замонавии таълимӣ ва истеҳсолӣ таъмин гардиданд. Дар 20 ноҳия ва шаҳри тобеи вилоятии ҷумҳурият хатмкунандагони синфҳои нуҳӯми муассисаҳои маълумоти шакли нав бо таълим фаро гирифта шуданд.

Андозаҳои нави давлатии таълим барои мактабҳои маълумоти ҳамагонӣ, ҳамчунин маълумоти миёнаи махсус, касбу ҳунар ва олӣ таҳия гардида, дар раванди таълим татбиқ гардиданд. Китобҳои насли нав тайёру чоп карда мешаванд. Дар 56 донишкадаи ҷумҳурият тайёркунии кадрҳои омӯзгорӣ ва муҳандисии омӯзгорӣ ба рӯи об баровarda мешаванд.

Дар айни замон, чуноне ки таҳлили танқидии вазъи кор дар ин соҳа нишон медиҳад, роҳ дар ин бобат ҳамвор нест. Инро дар ҳисоботи сарварони тамоми дараҷаҳо, аз он ҷумла дар бисёр воситаҳои ахбори оммавӣ дидан мумкин аст.

Пеш аз ҳама вазъиятро оиди сохтмон ва ба истифода супурдани литсейҳои академӣ ва коллеҷҳои касбу ҳунар ғайриқаноатбахш меҳисобам. Дар бобати сохтани чунин обектҳо, ки соли 2001 ба истифода супурда нашуданд, қафомонӣ дар вилояти Бухоро (азхудкунии лимитҳои маблағгузории асосӣ 51 фоиз, вилоятҳои Навоӣ (53 фоиз), Самарқанд (60 фоиз), Тошканд (50,6 фоиз), шаҳри Тошканд (35 фоиз) ҷой доранд.

Дар бобати сифати ҳуҷҷатҳои лоиҳавию сметавии сохтмон ва таҷдиди коллеҷу литсейҳо бисёр камбудиҳо ҳастанд. Халалдор шудани раванди амалӣ гардондани савдои тендерӣ дар сохтмон роҳ доданашаванда мебошад.

Чунин далелҳо дар вилоятҳои Навоӣ, Фарғона ва Хоразм ҳастанд, ки боиси қимат шудани арзиши обектҳо мегарданд.

То ҳол амалан корҳо оид ба лоиҳагирӣ ва сохтмони коллеҷҳо дар Ширкати «Ӯзбекенгилсаноат», ки бояд 5 обектро ба истифода супорад, Ассотсиатсияи «Ӯзавтосаноат», ки ду обектро ба истифода супорад, «Пишепром», ки ду обектро ба истифода супорад, «Маслoжиртабакпром», Корпоратсияи «Ӯзбекнонмаҳсулот», Консерни «Ӯзавтодор», ширкатҳои «Ӯзселхозмашхолдинг» ва «Ӯзплдоошвинпром холдинг», Палатаи молофарандагон ва тадбиргарон сар нашудаанд.

Зарур аст диққату эътибор ба азнавҷиҳозонӣ, дар навбати аввал коллеҷҳои азнавсохташуда бо таҷҳизоти замонавии таълимӣ ва лабораторияҳо нигаронда шавад. Ҳукумат барои ин мақсадҳо маблағро ҷустуҷӯ карда, вомҳои хориҷиро ҷалб месозад. Дар айни замон корҳо оиди иҷрои Барномаи локализатсияи истеҳсолот ва истеҳсоли таҷҳизоти таълимию лабораторӣ истеҳсолоти ватанӣ ғайриқаноатбахш мебошад. То ҳол тадбирҳо оиди истеҳсоли таҷҳизоти таълимию лабораторӣ дар чунин ассотсиатсияҳо ва корхонаҳо, аз қабили «Ӯзэлтехпром», «Ӯзавтопром», «Ӯзагромашсервис», Иттиҳодияи истеҳсолии давлативу саҳҳомии тайёрасозии Тошканд ба номи Чкалов, «Заводи мотор» ва «Заводи агрегат» андешида нашудаанд. Низоми тайёркунӣ ва дар навбати аввал бозомӯзии кадрҳои омӯзгорӣ ба талаботи пешгузошта пурра ҷавоб намедиҳад. Сифати таркиби профессорону омӯзгорон, вазъи заминаи моддиву техникӣ ва таълимиву равишомӯзии курсҳо, факултаҳо, марказҳо ва институтҳои баланд бардоштани малака дар низоми маълумоти миёнаи махсус ва олӣ ба талаботи барномаи миллӣ ҷавобгӯ нест.

Зарур аст таҳия ва тасдиқ намудани андозаҳои давлатии таълим аз рӯи тахассусии коллеҷҳои касбу ҳунар суръатфизоӣ пайдо кунад. Магар он чиз мӯътадил аст, вақте ки то ҳоли ҳозир андозаҳо танҳо 145 адад аз рӯи 291 тахассус таҳияю аз озмоиш гузаштааст, ки барои коллеҷҳо таъин гардидааст.

Корҳо оиди таъмини муассисаҳои таълими миёна, коллеҷҳои касбу ҳунар бо адабиёти нави таълимӣ, махсусан оид ба фанҳои умумикасбӣ ва махсус беҳбудиро тақозо дорад. Аз 672 номгӯй китобҳои дарсӣ, ки барои хонандагони синфҳои 1-1Х-и мактабҳои маълумоти ҳамагонӣ мувофиқи барномаҳои таълим заруранд, то ҳоли ҳозир ҳамагӣ 492-тоаш интишор ёфтааст.

Зарур аст тартиб ҷорӣ карда шавад, ки ҳамаи адабиёти дарсӣ қатъан мувофиқи усулият ва талаботе, ки дар Консепсияи ба вуҷуд овардани адабиёти дарсии насли нав барои низоми маълумоти бардавом муайян гардидааст, офарида шавад.

Ба фикрам имрӯз зарурат нест дар навбати аввал ба сарварони Шӯрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо, шаҳрҳо ва ноҳияҳо, мӯҳтарам фармоишгарон ва пудратчиён, вазирон ва сарварони идораҳоямон дар бораи натанҳо муҳим будан, балки аҳамияти муҳими стратегӣ доштани иҷрои супоришҳоеро фаҳмонда диҳем, ки Барномаи миллии тайёркунии кадрҳо пеш гузоштааст.

Иҷрои ин супоришҳо натанҳо вазифаи умумиамон, балки бар ҳар кадомамон қарзи алоҳида мебошад. Ин масъала бояд мазмуни ҳаёт ва фахру ғурури ҳар як роҳбар ва мутахассис ва ҳар касеро ташкил диҳад, ки баояндаи мамлакат,ояндаи Ватан бефарқ нест.

Мо бояд ҳамагон як ҳақиқатро дарк намоем. Ҳаллу фасли муаммоҳои мавҷуда, иҷрои ҳамаи ниятҳои некамон аз сарварон ва одамоне, ки вазифаи масъулиятнокро ишғол менамоянд пеш аз ҳама талаб менамояд, ки бо ташвишу манфиатҳо ва орзую омоли ҳамватанон зиндагӣ намоянд, муаммоҳои онҳоро ба қалби наздик донанд, худро барои ҳосил шудани мақсадҳои бузургу некамон сафарбар намоянд.

Ба ҳамаи шумоён дар меҳнати ҳаррӯзаатон ба хотири осудагӣ ва фаровонии халқамон комёбиҳо ва дастовардҳои навро таманно дорам.

Қарори маҷлиси Девони Вазирони Ҷумҳурияти Ўзбекистон

Дар бораи рафти амалӣ гардондани вазифаҳои устувор ва супоришҳо оиди рушди иқтисодиёти Ўзбекистон дар нимаи якуми соли 2002 ва ҳаллу фасли муаммоҳои умда

1.Девони Вазирон зикр менамояд, ки дар нимаи якуми соли ҷорӣ амалӣ гардондани вазифаҳои устувор ва нақшаҳое, ки барои соли 2002 пешбинӣ гардида, ҳамчунин супоришҳое, ки протоколи рақами 1 маҷлиси Девони Вазирон аз рӯи натиҷаҳои соли 2001 муқаррар карда буданд, собитқадамона таъмин гардиданд.

Афзоиши маҳсулоти умумии дохила (4,2 фоиз), ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ (4,5 фоиз), маҳсулоти кишоварзӣ (4,5 фоиз), муовизаи моли чакана (3,3 фоиз), хизматрасонии пулакӣ (12,7 фоиз) таъмин карда, салдои мусбӣ дар мувозанати тиҷорати беруна ба даст омад.

Дар натиҷаи амалӣ гардондани сиёсати сахти пулу вом дараҷаи миёнаи ҳармоҳаи инфлятсия нисбати нимсолаи якуми соли 2001 аз 1,4 фоиз ба 1,1 фоиз паст фуромад. Дар нимсолаи аввал иқтисодиёт аз натиҷаҳои эмиссионӣ ба андозаи беш аз 50 миллиард сўм созмон ёфта, аз муомилот 15,2 миллиард сўм пули нақд бардошта шуд.

Диққату эътибори асосӣ ба амалӣ гардондани тадбирҳо оиди минбаъда озодкунии сиёсати иқтисоди беруна ва асъорӣ, унификатсияи қурби муовиза нигаронда шуд. Шабакаҳои васеи нуқтаҳои муовиза ташкил гардида, амалан тамоми маҳдудиятҳое аз байн бардошта шуд, ки пештар ҳангоми харид дар шабакаҳои муовизаи асъори хориҷӣ ҷой доштанд.

Нуктаҳои Барномаи мониторинг оид ба масъалаҳои сиёсати иқтисодӣ ва молиявии Ўзбекистон ба давраи аз 1 январ то 30 июни соли 2002 иҷро гардиданд, ки Ҳукумати Ўзбекистон ва Бунёди байналхалқии асъор ба имзо расонда буданд.

Ҳосили аз ҳама баланди ғалладона рўёнда шуд. Қариб 4,7 миллион тонна ғалла рўид. Амалан тамоми минтақаҳо шартномаҳои хариди ғалларо барои эҳтиёҷи давлат иҷро намуданд.

Барномаи миллии тайёркунии кадрҳо собитқадамона амалӣ гардонда мешавад. 44 литсеи академӣ ва 291 коллеҷи касбу ҳунар барои 215,5 ҳазор хонанда сохта шуд. Дар раванди таълим андозаҳои нави давлатии таълим барои мактабҳои маълумоти ҳамагонӣ, ҳамчунин миёнаи махсус, касбу ҳунар ва олӣ таҳия гардиданд ва татбиқ ёфтанд. Китобҳои дарсии насли нав тайёру интишор меёбанд. Дар 56 донишкадаи ҷумҳурият кадрҳои омўзгорӣ ва муҳандисиву омўзгорӣ тайёр карда мешаванд.

Баробари ин далелҳои халалдор кардани қонунгузории мавҷуда оиди истифодабарии об ва замин, риоя накардани ўҳдадориҳои шартномавӣ дар кишоварзӣ решакан нагардидаанд.

Корҳо оиди бо асбоби ченкунии газ ҷиҳозонидани бунёди манзил дар вилоятҳои Қашқадарё, Сурхондарё ва Сирдарё, оид ба ҷиҳозонидан бо асбобҳои ченкунии об дар Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, вилоятҳои Андиҷон, Намангон, Сурхондарё, Сирдарё суст аст.

Ислоҳсозии Маҷмўи бинокорӣ ғайриқаноатбахш давом дорад. Гузарондани тендерҳо оиди интихоб кардани пудратчиён бо қонуншикании дағал ба рўи об мебарояд. Иҷрои ўҳдадориҳои шартномавӣ байни пудратчиён ва фармоишгарон ҷиҳати шаклпарастиро пайдо намудааст.

Пешгўии нимсолаи содирот ҳамагӣ ба 96,6 фоиз иҷро гардидааст. Аз 43 вазорат, идора, ассотсиатсия 14-тоаш супоришро оиди содирот ба иҷро нарасондааст. Ҳанўз сармояҳои хориҷӣ ба такмил додани соҳаҳои ҷудогонаи иқтисодиёт ва рушди минтақаҳои ҷумҳурият ба қадри кофӣ ҷалб намегарданд. Дар 21 ноҳия корхона бо сармояҳои хориҷа созмон наёфтааст.

Қонуншикании дағалона ҳини харҷ намудани маблағҳои буҷавӣ, далелҳои ғайримақсад истифода бурдан, бар хилофи қонун азхуд намудани маблағҳо ва захираҳои моддӣ ҷой доранд. Вазни қиёсии корхонаҳои зараровар, пеш аз ҳама саҳми амволдории давлатӣ дар низомҳои «Ўзбекчармпойафзал», «Ўзпаррандасаноат», «Пищепром», «Ўзбекенгилсаноат», «Ўзқурилишматериаллари», «Ўзгўштсутсаноат» ҳамоно баланд аст. Раванди муфлисэълонкунии корхонаҳои зараровар ва дараҷаи даромадашон паст суст ба рўи об мебарояд.

Низоми мавҷудаи ба ҷумҳурият овардан ва фурўхтани молҳои истеъмолии воридотӣ, ташкили моломол кардани бозори дохилаи истеъмолӣ бо молҳои ба рақобат тобовари истеҳсолоти ватанӣ ва реклама кардани онҳо тағйироти куллиро тақозо дорад.

2. Ба сарварони маҷмўъҳои Девони Вазирон, Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо ва шаҳри Тошканд, вазорату идораҳо супурда шавад, ки дар бадали як ҳафта рафти ислоҳоти иқтисодиро дар ҳудудҳо, соҳаҳо ва бахшҳои иқтисодиёт аз назари танқидӣ арзёбӣ кунанд, таҳияи тадбирҳои амалиро оиди амалӣ гардондани вазифаҳое таъмин сохтанд, ки дар маърўзаи худ Президенти Ҷумҳурияти Ўзбекистон И.А.Каримов ба миён гузоштааст.

3.Нишон дода шавад ба сарварони:

ширкатҳои «Ўзбекэнерго» (Шоисматов), «Ўзбекнефтегаз» (Сайдаҳмедов), «Ўзкимёсаноат» (Ҳасанов), Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон (Тоҷиев), ҳокимиятҳои вилоятҳои Ҷиззах (Ямонкулов), Навоӣ (Рўзиев), Фарғона (Отабоев) суст будани корҳо оиди ҷалб сохтан ва азхудкунии сармояҳои хориҷа;

ассотсиатсияҳои «Ўзбекчармпойафзоли» (Холмуродов), «Пищепром» (Холмуҳаммедов), ширкатҳои «Ўзқурилишматериаллари» (Акрамов) ва «Ўзбекенгилсаноат» (Эргашев) наандешидани тадбирҳо оиди барҳамзании корхонаҳои дараҷаи даромадашон паст ва зараровар, пеш аз ҳама корхонаҳое, ки саҳми амволдории давлатӣ калон аст;

Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳои Андиҷон, Қашқадарё, Намангон, Сурхондарё ва Сирдарё барои роҳ гузоштани қафомонӣ дар бобати амалӣ гардондани барномаи бо асбобу ускунаи ҳисобкунии газу об ҷиҳозонидани бунёди манзил.

Ҳисобот дар бораи корҳои ба иҷро расидаи сарварони идора ва мақомоти ҳудудии номбаршуда дар маҷлиси Девони Вазирон аз рўи натиҷаҳои моҳҳои январу сентябри соли 2002 шунида шавад.

4. Ба Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо ва шаҳри Тошканд якҷоя бо Кумитаи давлатӣ оид ба идоракунии амволи давлатӣ ва хусусигардонии Ҷумҳурияти Ўзбекистон, сохторҳои бонкӣ ва дигар сохторҳое, ки ба соҳибкории хурд хизмат мерасонанд, супурда шавад, ки тадбирҳоро оид ба рушди минбаъдаи инфрасохтори бозоргонӣ, таъмини бархурдории тадбиргарон аз захираҳои моддиву техникӣ, бо техникаи зарурӣ таъмин кардани онҳо, созмон додани шабакаи васеи савдои хурду кўтарафурўшӣ ва сервис, ҳамаҷониба вусъат додану беҳтар кардани хизматрасонии бонкӣ, ҳаллу фасли муаммоҳои алоқаманди талабу фурўши махсулоте, ки соҳибкории хурд ва тадбиргарон истеҳсол менамоянд, андешанд.

Аз хусуси корҳои иҷрогардида Девони Вазиронро аз рўи натиҷаҳои соли 2002 бохабар гардонанд.

5. Ба Вазорати адлия, Додситони Ҷумҳурияти Ўзбекистон супурда шавад, ки тартиби зарурира дар масъалаҳои ғайриқонунӣ дахолат намудани мақомоту идораи маҳаллии ҳокимият ба фаъолияти субектҳои тадбиргарӣ, соҳибкории хурду миёна таъмин созанд, диққату эътибори асосиро бар хилофи қонун ҷалб сохтани маблағи тадбиргарон, ба корҳои хайрот ва дигар мақсадҳо нигаронанд.

Аз хусуси корҳои баиҷрорасида дар маҷлиси Девони Вазирон аз рўи натиҷаҳои соли 2002 ҳисобот диҳанд.

6. Ба Комиссияи махсуси Девони Вазирон оид ба масъалаҳои оқилона ва босамар истифода бурдани захираҳои табиӣ, маъданиву ашёи хом ва сўзишвориву энергетикӣ (К.Тўлаганов) супурда шавад, ки рафти иҷрои қарорҳои ҳукуматро оиди масъалаҳои сарфакорона, оқилона, эҳтиёткорона истифода бурдани захираҳои муҳимтарини табииву ашёи хом ва аҷноси энергетикӣ, ҷиҳозонидани бунёди манзил бо асбобу ускунаи ченкунии обу газ аз нигоҳи танқидӣ арзёбӣ карда, оиди тадбирҳои андешидашуда маҷлиси Девони Вазиронро аз рўи натиҷаҳои нўҳ моҳи соли 2002 бохабар гардонад.

7. Ба Вазорати адлияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон, Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимони вилоятҳо ва ноҳияҳо супурда шавад, ки назорати қатъиро аз болои бечуну чаро иҷро намудани ўҳдадориҳои шартномавӣ оиди истеҳсол ва фурўши маҳсулоти кишоварзӣ, дар навбати аввал аз рўи шартномаҳои дохилихоҷагӣ, байни ширкатҳо ва пудратчиёни оилавӣ таъмин созанд. Диққату эътибори асосӣ ба роҳ нагузоштан оиди худсарона аз як ҷониб вусъат додани ҳаҷмҳои хариди давлатӣ ба он мақсад, то ки ҳар як фермер ва пудратчии оилавӣ он чизеро, ки ба вай мувофиқи шартнома мансуб аст, гирад, нигаронда шавад.

Сарварони хоҷагиҳое, ки ўҳдадориҳои шартномавии худро иҷро накардаанд, мувофиқи тартиби муқарраргардида ба ҷавобгарии сахт кашида шаванд.

8. Ба Вазорати меҳиқтисодиёт ва омори Ҷумҳурияти Ўзбекистон якҷоя бо ҳокимиятҳои вилоятҳои Ҷиззах, Қашқадарё, Намангон ва Сурхондарё, Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолӣ, Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон супурда шавад, ки дар тўли ду моҳ вазъи рушди иқтисодӣ ва иҷтимоии ноҳияҳои ҷудогонаи кўҳиро ҳамаҷониба омўхта, ба Девони Вазирон таклифро дар бобати пешомадҳои рушди минбаъда, таҳкими инфрасохтор ва ҳаллу фасли масъалаи бо шуғл фарогирии қисми бекори аҳолӣ, алалхусус ҷавонон, пешкаш созанд.

9. Ба Вазорати кишоварзӣ ва хоҷагии об (Ҷўраев) якҷоя бо Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон, дигар вазорату идораҳои манфиатдор супурда шавад, ки дар тўли ду моҳ меъёри маблағҳои гирдгардонро аз рўи тамоми намудҳои корхонаҳои кишоварзӣ бо назардошти махсусияти минтақавии рўёндани намудҳои асосии зироати кишоварзӣ таҳия сохта, ба ҳукми хоҷагиҳо расонанд.

10. Ба Кенгаши ҷумҳурии рағбатноксозии рушди нерўи содиротӣ (Ў.Т.Султонов) супурда шавад, ки сабабҳои аз тарафи иттиҳодияҳо ва корхонаҳои ҷудогонаи хоҷагидорӣ иҷро нагардидани пешгўии содироти молҳоро (корҳо, адои хизматро) дар нимаи якуми соли ҷорӣ аз нигоҳи танқидӣ арзёбӣ намуда, тадбирҳои мушаххасро оиди бечуну чаро иҷро намудани нишондиҳандаҳое андешанд, ки барои соли 2002 муқаррар гардидаанд.

Масъалаи иҷрои дурнамои содироти махсулот дар маҷлиси Девони Вазирон аз рўи натиҷаҳои нўҳ моҳи соли 2002 баррасӣ карда шавад.

11. Ба Нахуствазир Ў.Т.Султонов супурда шавад, ки дар бадали як моҳ бо сабабҳои боздеҳи пасти корхонаҳои ҷудогона бо сармояҳои хориҷа, аз он ҷумла ғайрисифатнок тайёр гардидани асосҳои техникиву иқтисодии лоиҳаҳои сармоягузорӣ, ҳиссаи калон доштани ашёи хоми воридотиро дар маҳсулоти тайёршаванда, набудани тадқиқи маркетингии мувофиқи мақсади истеъмоли маҳсулот, суст будани назоратро аз болои иҷрои ўҳдадориҳо аз тарафи шарикон ҳаматарафа машғул гардида, тадбирҳои зарурие ро андешад, ки босамарии фаъолияти корхонаҳои бо сармояи хориҷа созмондодашударо таъмин созад. Аз хусуси корҳои ба иҷрорасида маҷлиси девони Вазиронро бахшида ба натиҷаҳои нўҳ моҳи соли 2002 бохабар созад.

12. Ба ҷонишини аввали Нахуствазир К.Н.Тўлаганов ва сарварони маҷмўъҳои Девони Вазирон якҷоя бо Вазорати меҳиқтисодиёт ва омор, Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон, вазорату идора ва иттиҳодияҳои хоҷагидории манфиатдор, Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо ва шаҳри Тошканд супурда шавад:

инвентаризатсияи пурраи обектҳоеро, ки аз ҳисоби манбаъҳои мутамарказонидашудаи маблағгузорӣ ба лоиҳа гирифтаву сохта шудаанд, гузаронанд;

ба роҳ мондани тартиби заруриро дар бобати амалӣ гардондани тендерҳои корҳои пудратӣ, қатъан риоя намудани шартҳои шартномаи пудратӣ аз тарафи фармоишгарон ва пудратчиён, роҳ нагузоштан ба беасос зиёд гаштани арзиши аслии сохтмон ва толону тороҷ намудани маблағ, ба вуҷуд омадани қарзҳои кредиторӣ таъмин созад.

Аз хусуси корҳои баиҷрорасида аз рўи натиҷаҳои нўҳ моҳи соли 2002 Девони Вазиронро бохабар созад.

13. Ба Вазорати меҳиқтисодиёт ва омори Ҷумҳурияти Ўзбекистон якҷоя бо вазорату идораҳои манфиатдор, Шўрои Вазирони Ҷумҳурияти Қароқалпоқистон, ҳокимиятҳои вилоятҳо ва шаҳри Тошканд супурда шавад, ки дар пойгоҳи инвентаризатсияи пурраи вазъи сохтмонҳо то 1 ноябри соли 2002 таклифро оид ба вуҷуд овардани Барномаи инвеститсионӣ дар давраи солҳои 2003-2005 бо назардошти устуворнокии объектҳои бинокорӣ, босамарии иқтисодӣ ва аҳамияти иҷтимоии онҳо, ҳаҷмҳои сохтмони нотамом пеш гузорад.

14. Ба Маҷмўи умумиқтисодии Девони Вазирон (Азимов), Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон якҷоя бо Кумитаи давлатии андози Ҷумҳурияти Ўзбекистон, вазорату идораҳои манфиатдор супурда шавад, ки ҳангоми таҳияи лоиҳаи Буҷаи давлатӣ барои соли 2003 ва солҳои минбаъда собитқадамона кам кардани дараҷаи андозситониро ба буҷа пешбинӣ намоянд.

Дар тўли як моҳ ба Девони Вазирон таклифро оиди кам кардани ставкаи андози даромад ва оид ба кам кардани сарбории андоз пешкаш созанд.

15. Ба Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон якҷоя бо вазорату идораҳои манфиатдор супурда шавад, ки дар бадали як моҳ Барномаи кам кардани хароҷотҳои давлатиро дар соли 2002 ва то давраи соли 2005 таҳия сохта, ба Девони Вазирон пешкаш кунанд, ки ҳаҷмҳои мақбул ва сохтори хароҷотҳо, муқаррар кардани назорати босамарро аз болои харҷи маблағҳои бунёдҳои мақсадноки давлатӣ, вусъат додани манбаъҳои ғайрибуҷавии бо маблағфарогирӣ, баланд бардоштани манфиатдории ташкилотҳои буҷавиро дар бобати босамар истифода бурдани захираҳои буҷавӣ пешбинӣ карда бошанд.

16. Ба Кумитаи давлатӣ оид ба идоракунии амволи давлатӣ ва хусусигардонии Ҷумҳурияти Ўзбекистон якҷоя бо Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон супурда шавад, ки дар тўли ду ҳафта меъёрҳои аниқро муайян созанд, ки мувофиқи мақсад будани ҳузур доштани давлатро дар активҳои корхонаҳо ва субъектҳои хоҷагидорӣ муайян месозанд ва ба Девони Вазирон таклифро оиди ба таври илова дар бозорҳои фондии ҷумҳурият, аз он ҷумла ба сармоягузорони хориҷа фурўхтани саҳми давлатро дар корхонаҳое пеш гузоранд, ки аҳамияти стратегӣ надоранд.

17. Ба Вазорати меҳиқтисодиёт ва омори Ҷумҳурияти Ўзбекистон (Азимов), Кумитаи давлатӣ оид ба идоракунии амволи давлатӣ ва хусусигардонӣ, Кумитаи оид ба масъалаҳои корхонаҳои аз нигоҳи иқтисодӣ ғайриқобил, Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон, маҷмўъҳои дахлдори Девони Вазирон супурда шавад, ки ҳамаи корхонаҳои давлатиро ҳамаҷониба муоина карда, то 1 сентябри соли ҷорӣ Барномаи мушаххасро оиди барҳам задани корхонаҳои давлатии дараҷаи даромадашон паст ва зараровар, бо саҳмфарогирӣ ва шаклҳои дигари амвол мубаддал сохтани онҳо таҳия созанд ва ба Девони Вазирон пешкаш кунанд.

Рафти иҷрои корҳо оиди барҳам задани корхонаҳои давлатии ғайрипешомаднок ва зараровар ҳар се моҳ як бор дар маҷлиси Девони Вазирон мавриди баррасӣ қарор дода шавад.

18. Ба Кумитаи масъалаҳо оид ба корхонаҳои аз нигоҳи иқтисоди ғайриқобил (Саидов) супурда шавад, ки боз ҳам фаъолонаву қатъан амалӣ гардондани раванди муфлисиро нисбати корхонаҳои ғайрипешомадноки зараровари амволдории давлатӣ, мувофиқи тартиби муқарраргардида барои дар бозори фондӣ ба фурўш гузоштани онҳо, саравал ба сармоягузорони хориҷа таъмин созад.

19. Ба Вазорати адлияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон якҷоя бо Вазорати меҳиқтисодиёт ва омор, Суди Олии хоҷагидорӣ, Кумитаи оид ба масъалаҳои корхонаҳои аз нигоҳи иқтисодӣ ғайриқобил, Вазорати молияи Ҷумҳурияти Ўзбекистон ва дигар вазорату идораҳои манфиатдор супурда шавад, ки дар бадали як моҳ ба Девони Вазирон лоиҳаи таҳрири нави Қонунро «Дар бораи муфлисӣ» пешкаш созанд.

20. Ба Вазорати меҳиқтисод ва омори Ҷумҳурияти Ўзбекистон, Маҷмўи истеҳсоли молҳои истеъмолӣ ва савдо (Усмонов) якҷоя бо вазорату идораҳои манфиатдор супурда шавад, ки дар тўли ду моҳ тадбирҳоро оид ба вусъат додани истеҳсол ва моломол кардани бозори дохила бо молҳои хушсифати ватании истеъмолӣ андешанд. Аз хусуси корҳои иҷрогардидаи натиҷаи соли 2002 Девони Вазиронро бохабар гардонанд.

21. Ба Кенгаши байниидоравӣ оид ба реклама (Баҳромов), ширкатҳои «Ўзбекенгилсаноат», «Ўзмевасабзавотузумсаноат-холдинг», Ассотсиатсияи «Пищепром» ва дигар иттиҳодияву корхонаҳои хоҷагидорие, ки молҳои истеъмолӣ мебароранд, супурда шавад, ки дар тўли як моҳ маҷмўи тадбирҳоро оиди рекламаи васеи молҳои ватании истеҳсолшаванда ва таъмини фурўши онҳо андешанд.

22. Ба ҳокимиятҳои вилоятҳои Бухоро, Навоӣ, Самарқанд, Тошканд ва шаҳри Тошканд супурда шавад, ки тадбирҳои таъхирнопазирро оиди бартараф сохтани қафомонӣ оиди сохтмону ба истифода супурдани литсейҳои академӣ ва коллеҷҳои касбу ҳунар андешанд.

Аз хусуси корҳои иҷрогардида Девони Вазиронро то 20 августи соли ҷорӣ бохабар гардонанд.

23. Сарварони ассотсиатсияҳои «Ўзэлтехпром» (Умаров), «Ўзавтосаноат» (Парпиев), «Ўзагромашсервис» (Нишонов), Иттиҳодияи давлативу саҳҳомии тайёрасозии Тошканд ба номи Чкалов (Кучеров), корхонаҳои «Заводи мотор» (Одилов), «Заводи Агрегат» (Тен) барои иҷро нагардидани барномаи локализатсияи истеҳсол ва тайёркунии таҷҳизоти таълимиву лабораторӣ сахт огоҳонида шаванд.

Ба Нахуствазир Ў.Т.Султонов супурда шавад, ки сабабҳои вазъи ба амал омадаро омўхта, тадбирҳои мушаххасро оиди барҳам задани қафомонии мавҷуда дар ташкили истеҳсоли таҷҳизоти таълимиву лабораторӣ андешад. Аз хусуси корҳои ба иҷрорасида Девони Вазиронро аз рўи натиҷаҳои нўҳ моҳи соли 2002 бохабар гардонад.

24.Ба Маҷмўи иҷтимоии Девони Вазирон (Кароматов), Вазорати таълими халқ, Вазорати маълумоти оливу миёнаи махсуси Ҷумҳурияти Ўзбекистон, Маркази маълумоти миёнаи махсусу касбу ҳунар супурда шавад:

дар бадали як моҳ тадбирҳоро оид ба такмил додани низоми тайёркунӣ ва бозомўзии кадрҳои омўзгорӣ таҳия сохта, баланд бардоштани сифати таркиби профессорону омўзгорон, беҳдошти вазъи моддиву техникӣ ва заминаи таълимиву равишомўзии курсҳо, факултаҳо, марказҳо ва пажўҳишгоҳҳои баланд бардоштани малакаро дар низоми маълумоти умумии миёнаи махсус ва олӣ бо назардошти талабҳои Барномаи миллии тайёркунии кадрҳо пешбинӣ намоянд;

суръати таҳия ва тасдиқ намудани андозаҳои давлатии таълимро аз рўи тахассусҳои коллеҷҳои касбу ҳунар баланд бардоранд;

якҷоя бо Оҷонсии Ўзбекистон оид ба матбуот ва иттилоот тартиберо ҷорӣ кунанд, ки зимни он тамоми намудҳои китобҳои дарсии таълифёбанда бояд қатъан ба усулият ва талабҳои «Консепсияи созмон додани китобҳои дарсии насли нав барои низоми маълумоти бардавом» ҷавобгў бошанд.

25. Назорати иҷрои протоколи мазкур ба зиммаи Нахуствазири Ҷумҳурияти Ўзбекистон Ў.Т.Султонов гузошта шавад.

Раиси Девони Вазирон И.КАРИМОВ.

шаҳри Тошканд, 18 июли соли 2002.

Инқилоби Миср панҷоҳсола шуд

Кишваре, ки на танҳо бо гузашта мефолад

Муҳаммад Ҳуснӣ Муборак.

Дирўз Ҷумҳурии Мисри Араб 50-солагии инқилоби моҳи июлро ҷашн гирифт. Ин инқилоб на танҳо дар мамлакат сохтори мутлақияти давлатиро вожгун намуд, он дар ҳаёти сиёсии минтақа ва қитъаи Африқову олами араб гардиши куллие ба вуҷуд овард.

Ба назар бигирем, ки Миср дар Африқо ва хусусан дар олами араб ҳамеша мақоми умда дошт, маҳз дар ин мамлакат ба вуҷуд омадани нахустин инқилоби сиёсии ислоҳотхоҳ ҳолати табиӣ ва мантиқӣ будааст. Бо он тамаддуни бостонӣ ва анъаноти ғаниву мухталифи мазҳабӣ Миср ҳамчун як кишвари африқоӣ бо Урупо низ ҳамгароии қадимӣ доштааст ва осори меъмориву археологие, ки то имрўз расидааст, аз он гувоҳӣ медиҳад. Ва ин гуфтугўи Мисри қадим бо қитъаи шимолӣ ба фарҳанг ва тамаддуни он афзудааст ва аз ин боис дар идомаи мантиқии он дар қарни бистум низ Миср аз аввалин мамлакатҳои шимоли Африқо буд, ки дар ҷараёни мавҷи озодихоҳии миллии солҳои 50-60-уми асри гузашта дар сафи пеш қарор дошт. Чунин як маҷрои муқтадири сиёсӣ ва иҷтимоии кишварҳои мустамлика пас аз Ҷанги дуюми ҷаҳон, ки он бо шикасти комили фашизм анҷом ёфт, дар қитъаҳои Африқову Осиё авҷ гирифта, баъзе аз мардумони ин қитъаҳо озодиро ба даст оварда, сарнавишти сиёсии худро ба дасти хеш гирифт. Ва барои ин ҳам на ҳамаи мамлакатҳо омода буданд, зеро ин ҳаракати озодихоҳӣ то ҳанўз дар баъзе минтақаҳо идома дорад. Аммо кишваре мисли Миср имрўз ним аср аст, ки «деҳқонаш барои худ кишт мекунад».

Бо роҳбарии доҳии худ Ҷамол Абдулносир ба даст овардани истиқлолияти сиёсӣ ва миллӣ ҳанўз истиқлолияти иқтисодиро таъид намекард, зеро дар ин соҳа Қоҳира мебоист бо давлатҳои мутараққии Урупо ва Иттиҳоди Шўравӣ муносибатро ба роҳ гузорад. Ва мамлакат аз онҳо кўмаки ногузирро дар сохтмону коммуникатсия ва тавлиди барқу киштисозӣ дастрас намуд ва барояш муяссар гардид, ки пас аз ҷанг бо чанд мамлакати ғарб барои озодӣ ва якпорчагии давлати худ аздусар бо онҳо забон ёбад.

Дар Миср соле то 54 ҳазор мошини сабукрав истеҳсол мегардад.

Ва ба даст овардани озодӣ дар пеши мардум ва мамлакат озмоишҳои зиёдеро гузошт, ки бар асари он озодии Миср чандин бор зери хатар боқӣ монд. Хусусан ҷангҳои зиёд бо ангезандаи минтақа—давлати Исроил ва даҳсолаҳои дигар дар ҳолати ҷангӣ мондани Миср нисбати давлати яҳудиён ҳаёти иқтисодии кишварро на танҳо аз пешравӣ нигоҳ медошт, балки ба ҳаёти соҳаи гуногуни он хисороти зиёд ворид мекард. Собиқ раисиҷумҳури мамлакат Анвар Содот соли 1979 дар Кемп-Девиди ИМА бо миёнҷигарии роҳбари ин мамлакат муваффақ гардид, ки аҳдномаи сулҳро бо Исроил ба имзо расонад.

Пўшида нест, ки Ҷумҳурии Мисри Араб дар байни мамлакатҳои арабӣ бонуфузтарини онҳо мебошад ва дар масоили минтақа ва кишварҳои арабӣ бо назари он ҳисоб мебаранд. Ба ин қабл аз ҳама салоҳияти сиёсӣ ва қудрати иқтисодӣ ва мавқеи ҷуғрофии мамлакат боис гаштааст. Бо 60 миллион аҳолии худ Миср имрўз аз муваффақтарин мамлакатҳои африқоӣ мебошад, зеро ба шарофати рушди саноати сайёҳӣ ва обёриву индустриякунонӣ мамлакат новобаста аз он ки дар паҳнои саҳроҳои хушку ташнаи шимоли шарқии Африқо доман густурдааст, бузургтарин барномаҳои худро дар ҷиҳати ободонии заминҳо ва рифоҳи ҷамъияти худ пиёда намудааст ва ин ислоҳот дар ҳама соҳаҳо идома дода мешавад.

Раисиҷумҳури Миср Муҳаммад Ҳуснӣ Муборак дар арсаи сиёсати ҷаҳон мақоми мамлакатро кайҳост, ки барҷой гузоштааст ва аз чунин шахсияте мисли ў, ки бист сол инҷониб давлатро роҳбарӣ менамояд, эҳтиром мегузоранд ва ў кафили осудагии минтақа ва ваҳдати нисбии олами араб мебошад. Аз ин боис муҳимтарин масоили минтақа ва давлатҳои араб аксаран аз тариқи дарИчаи Қоҳира назар карда, бо назардошти мавқеи роҳбарияти Миср баррасӣ мегардад.

Ҳоло Миср бо пиёда намудани барномаи тараққиёти худ дар давраи таърихи навини мамлакат ҳамагӣ панҷоҳ солро пушти сар гузоштааст. Ва мардуме, ки дар таърихи башарияти мутамаддин нақши назаррас ва оламгирро гузоштааст, қодир аст боз мўъҷизаҳо офарад.

Тоҷибой ИКРОМОВ,
шореҳи сиёсии «Овози тоҷик».

Пайванд

Нигоштаҳои шоира

Шоира—Раънои Зоирдухт зодаи шаҳри Истаравшан, 15 декабри соли 1961 таваллуд ёфтааст. Техникуми савдои шаҳри Тошкандро соли 1981-83 хатм намуда, як муддат корманди савдо шуда кор кардааст. Алъон ҷонишини сардабири нашрияи «Ганҷи Ороста», Раиси бахши Ўротеппагии Бунёди забони тоҷикӣ. Маҷмўаи аввалинаш «Гули толеъ»-ро барои мухлисонаш эҳдо намуда, китоби дуюмашро бо номи «Духтари субҳ» ба дасти чоп супурдааст. Орзу дорад бо дўстони ўзбекаш воҳўрие гузаронад. Чанд нигоштаҳояшро манзури хонандагони арҷманди «Овози тоҷик» мегардонем.

Эй субҳ, эй умеди аз зулмат раҳоиям,
Дар интизори ту дари дилро кушодаам.
Ранги хазон гирифта ин садбарги синаам,
Ғайри сиришку хуни дил чизе надодаам.

Бори гарони ғуссаро аз дўши дил бигир,
Ҷонам ба кўчаҳои дил то гоми хуш занад.
Барбанд кўчи рўҳ аз ин иқлими тангу тор,
Шайтони яъс зери по то ин ки ҷон канад.

Аз бозиҳои мижаи хуршеди рўи бом,
Эҳсос мекунам ба дил шодиву суру шавқ.
Аз қум—қуми кабўтарони байзаинтизор,
Ҳамле ба батни майли ман меҷунбадам ба завқ.

Бо ҷорўби тилоии худ рўбу тоза кун,
Гарду ғубори рўҳу ҷону ақлу ҳам хаёл.
Бо ту маро фаро расад тавлиди шодиҳо,
Эй субҳи навтулўъ, бизӣ бо ман ҳазор сол!

***

Ҳам нураму ҳам бенур, эй ёр маро бингар,
Ҳам сураму ҳам бе сур, эй ёр маро бингар.

Бе ту ғами ман афзун, ду чашми сарам пурхун,
Аз наздику ҳам аз дур, эй ёр маро бингар.

Чун ҳусну ҷамолатро баҳрам бинамоӣ ту,
Шомам бишавад пурнур, эй ёр маро бингар.

Хамёза кашад лола, дар ҷойгаҳи сабзаш,
То ки бишавӣ махмур, эй ёр маро бингар.

Ман зодаи Усрўшан, з-ин мулк ҳаменозам,
Масъудаму ҳам масрур, эй ёр маро бингар.

Бишнав сухани ҳақро, ҳарчанд, ки талх аст он,
Нўше бидиҳад занбўр, эй ёр маро бингар.

Розе бикунам ифшо, бар рағми фалаҷҳарфон,
Қалбест маро пуршўр, эй ёр маро бингар.

Аз нолаи мурғи дил, табъест маро бедор,
Дардам бикунам маншур, эй ёр маро бингар.

Эй дўст мазан барҳам, меҳре ки ба дил дорам,
То ки нашавӣ маъзур, эй ёр маро бингар.

Дар мулкати шеъри тар бар қасди заифтабъон,
Барзигараму муздур, эй ёр маро бингар.

Аз рўи гули Раъно, бўе нашамидастӣ,
Ҳолам бикунам манзур, эй ёр маро бингар.

***

Бар машоми завқ бўи шодӣ меояд, чӣ хуш,
Бар дари маҳҷури дил ангушти шафқат мезанӣ.
Эй, ки меҳонам зи авроқи нигоҳат ҳарфи ишқ,
Бе ибову бе хато, они манӣ, они манӣ.

Пардаи зулмотро бидрид хуршеди мунир,
Ханда зад анбар гулистони адаб садбарги ишқ.

Ҳастии мо мисли умри шабнами рўи гул аст,
Як нафас лағзиш бувад моро хабар аз марги ишқ.

Нурполо шаҳри қалби ман ҳама аз меҳри туст,
Эй каломи ту нумўбахшандаи сидқу сафо.
Чун сиришти бомуҳаббат ҷавҳари обу гилам,
Кам макун аз хонаи қалби манат нуру зиё.

Дар самои шукр наҷми сур пошад шаъшаа,
Офтоби шавқи субҳ астам дар айёми тулўъ,
Мужда орад ҳудҳуди боди сабо аз боғи умр,
Ай Худо! Бахшо ба Раъно бахту толеи накў!

***

Гули садбарги вафо боз ба сад ноз шукуфт,
Гўши дил нағмаи мурғони саҳархез шунуфт.

Ҷомаи нилуфарӣ кард ба бар субҳи умед,
Нигаҳи сабзи чаман бар нигаҳам омад ҷуфт.

Нашавад боз ба рўям дари ғамхона дигар,
Шодии ин дили шайдои маро мастон муфт.

Сўҳбати аҳли назар, қуввати имони ман аст,
Ояти рўшании дидаи оина кӣ гуфт?

Рафтанӣ рафту маро бими гунаҳ монд ба дил,
Зи амалҳои хато чашми сарам ҳеҷ нахуфт.

Будану рустани ман мавриди бухли дигарон,
Кай ба ҷуз ҳарзаи пуч, ғук дигар чизе гуфт?

Хонаи чашми диламро ту ки меҳмон шудаӣ,
Боядам аз паи меҳмон дигар ин хона нарўфт.

Зи гуҳар холӣ набошад кафи килкат, Раъно,
Ғайри ту кист, ки ин гавҳари якдона бисуфт?

***

Дод фалак барои ман табъи латифу содаро,
Ақлу фаросати хушу иффату ҳам иродаро.

Муддаӣ сахткўшӣ чист аз амалу тавонгарӣ?
Нармии сина аз куҷо буда зани назодаро.

Нури Аторудам бувад ҳамсафари хаёли ман
Лек набишмарам ҳақир роҳрави пиёдаро.

Баски пиёлаи ҳавас пур шуда аз шароби кибр,
Зоиқа ҳис намекунад лаззати шаҳди бодаро.

Қадди ниҳоли борвар ҳам шудаасту во аҷаб,
Ин ҳама беди бесамар шукр намекунад чаро?

Тангии рўзгори мо талх намуда айши мо,
Ҷониби шодиву фараҳ манъ намуда ҷодаро.

Ғунча ба мавҷи хандаҳо, дард ҳамекунад ниҳон,
Сурхии рўзи сўзи мо, фаҳм кун ин ифодаро.

Парда ба рўи шеъри худ мекашамаш зи чашми ҳирс,
Баҳри ту ҳадя мекунам номаяки кушодаро.

Тавсияҳои методӣ оид ба машварати августии омӯзгорони забони тоҷикӣ ва адабиёт

Дар мактабҳое, ки таълим ба забони тоҷикӣ аст, дар асоси нақшаи омӯзишие,ки аз ҷониби Вазорати маорифи халқи Ҷумҳурияти Ўзбекистон тасдиқ шудааст, кор бурда мешавад.

Ислоҳоти соҳаи таълим ба омӯзгор талабҳои навро пеш мегузорад, зеро инкишофи нишондоди сифати таълим, такягоҳи оянда—ҷавонони камолёбанда ва баркамол барои ба воя расидани онҳо яке аз вазифаҳои пурмаъсули вай ба ҳисоб меравад. Ба донишомӯз фаҳмонда додани мавзӯъ, дастурҳои омӯзишӣ, ки дар асоси андозаи давлатии таълим офарида шудаанд, аз омӯзгор ҷӯяндагӣ, босаводӣ ва маҳорати касбиро талаб менамояд. Дар баробари ин ба хонандагон зарурияти нишон додани кӯмаки методӣ низ пайдо мегардад. Бо мақсади бартараф намудани ин муаммоҳо ҳайати маҷлиси вазорат соли 2001 қарор «Дар бораи такомули хизмати методии соҳаи маорифи халқ»-ро қабул намуд. Дар асоси ин қарор ҷараёни хизмати методии доимӣ дар миқёси муассисаҳои таълимии ҷумҳурӣ, вилоят, ноҳия муайян карда шуд. Натиҷаи пурбаракати хизмати методӣ дар фаъолияти омӯзгор ва дараҷаи саводи донишомӯз акс меёбад.

Пас, талаби замона ҳаминро нишон дод, ки машварати анҷуманҳои августии анъанавӣ, ки ба омӯзгор аввалин кӯмакҳои методиро мерасонад, бо шакл ва мазмуни билкул нав гузаронида шавад. Ин бошад, дар навбати худ ба мудирони кабинетҳои методии ҷойҳо масъулияти калон бор мекунад. Зеро онҳо бояд машваратҳои августиро тавре ташкил намоянд, ки ҳар як иштирокдори он фаъол баромад намояд. Дар шакли семинар-тренинг гузаронидани анҷуманҳои августӣ мувофиқи мақсад аст. Мувофиқи миқдори мактабҳои ноҳия як ва ё якчанд гурӯҳҳои тренинг ташкил кардан мумкин аст. Адади иштирокдорон набояд аз 30-35 нафар зиёд бошанд.

Ба семинар-тренинг сарварони иттиҳодияи методии фанҳо таклиф карда мешаванд. Дар навбати худ сарварони иттиҳодияи методӣ дар байни аъзоёни методии мактаб ин маводҳоро мавриди муҳокима қарор дода, нақшаи солонаи кориро тартиб медиҳанд.

Хусусан, омӯзгорони фанни адабиёт дар семинар-тренинг барои сарварони иттиҳодияи методӣ ташкилнамуда, бояд ба чӣ тавр ташкил кардани фаъолияти босамари омӯзгор дар ҳоли ҳозир ва барои беҳдошти омӯзиши адабиёт эътибори ҷиддӣ бидиҳанд.

Дар соли хониши 2002-2003 мактабҳои таълимашон тоҷикии ҷумҳурӣ аз китобҳои дарсии нашриёти «Ўзбекистон» истифода мебаранд. Китобҳои дарсии забони тоҷикӣ ва адабиёт ҳам барои синфҳои 1-1Х мактабҳои таълими ҳамагонӣ аз ҷониби муаллифон дар асоси андози давлатии таълим аз нав офарида мешаванд. Имрӯзҳо якчанд китобҳои дарсии синфҳои 1-1Х дар шакли дастури омӯзишӣ нашр шуданд. Ҷараёни кори баъзе китобҳои дарсӣ дар нашриёти «Ўзбекистон» идома дорад. Китобҳои забони тоҷикӣ ва адабиёт (синфҳои Y1-1Х) аз ҷониби муаллифон навишта мешаванд.

Дар китобҳои дарсӣ усулҳои нав ба нави илмазхудкунӣ талқин шудааст. Мақсади асосӣ дар ниҳоди донишомӯзон тарбия намудани ҳамфикрӣ буда, инчунин дар онҳо бедор кардани ҳисси муҳаббат нисбат ба адабиёти бадеӣ мебошад. Ҳамин тавр дар семинар-тренинг бояд мавзӯъҳои муҳиме муҳокима гарданд, ки хонандагонро ба хулосабарорӣ, мустақилфикрӣ раҳнамун созанд.

Дар семинар-тренингҳо масъалаҳои ғояи миллӣ ва афкори оиди Конститутсия бояд акси худро ёбанд.

Мавзӯъҳои зерин барои семинар-тренингҳо, ки дар машварати августӣ гузаронида мешавад, тавсия карда мегардад:

1. Технологияи педагогии пешқадам дар дарсҳо.
2. Омилҳои самаранокии дарс.
3. Дар дарсҳо ба хонандагон кушода додани ғояи истиқлоли миллӣ.
4. Инкишофи савияи дониш ва маданияти нутқи хонандагон.
5. Дар дарсҳо ба хонандагон омӯзондани эҷодкорӣ ва мустақилфикрӣ.
6. Дар ҷараёни таълими адабии хонанда инкишоф додани нутқи хаттӣ (савияи иншонависиро ташаккул додан).
7. Кор бо хонандагон дар хусуси худомӯзӣ ва мустақилкории онҳо.
8. Дар машғулотҳои адабиёт масъалаи ба хонандагон додани донишҳои ҳуқуқӣ.
9. Ба ўҳдаи ходимони фанни адабиёт гузоштани талабҳои замонавӣ.
10. Фаъолияти иттиҳодияи методии фанҳо.
11. Ноил гаштан ба иҷрои талаботи андози давлатии таълим дар фанни адабиёт.
12. Таҳлил кардани дарси замонавӣ.
13. Машғулотҳои берунасинфӣ бо хонандагон дар бораи мавзӯъҳои озод ва эҷодиёти намояндагони адабиёти форс-тоҷик.

Дар семинар-тренинге, ки дар мавзӯи талаботи замонавии ходимони фанни «Адабиёт» гузаронида мешавад, бояд дар мавзӯъҳои зерин: фикру мулоҳиза ва баҳсу мунозира ба миён ояд: кабинети фаннӣ чӣ тавр ҷиҳозонида шавад; ҷиҳозҳо ба кадом тартиб гузошта шаванд; кадом воситаҳои техникӣ, дастурҳои омӯзишӣ бояд бошанд, ки ба самаранокии омӯхтан (хондан) таъсири мусбӣ расонанд; бояд синну сол ва хусусияти хоси характери донишомӯзон дар назар дошта шавад; дараҷаи дониши онҳо ба инобат гирифта шавад.

Дар машғулотҳои семинар-тренинги мавзӯи «Самаранокии дарс» зинаҳои илмазхудкунӣ аз ибтидо то интиҳои дарс, муаллими нав, фазилатҳои маънавию касбии вай, доштани саводи психологию педагогии ў, истифодаи дстурҳои омӯзишӣ ва воситаҳои техникӣ, дуруст ба роҳ мондани метод, шакл ва усулҳо, муносибати омӯзгору донишомӯз бояд мавриди муҳокима қарор бигиранд, ки ин мувофиқи мақсад аст.

Дар семинар-тренинг доир ба мавзӯи «Технологияи педагогии пешқадам дар дарс» ба ҷиҳатҳои зерин бояд эътибор дод: дар асоси ҳамкории омӯзгор ва донишомӯз дарсро самаранок гузаронидан, дар баҳсу мунозираҳо ба таври якка, ҷуфт ва гурӯҳ фаъолона иштирок кардани донишомӯз ва ташаккули мустақилфикрию боварӣ дар онҳо; фикри худро дар асоси далелу санадҳо баён кардани онҳо; вазифаҳои ташкилотчигӣ ва мушоҳидро иҷро кардани омӯзгор мавриди аз худ намудани мавзӯъҳои танқидию таҳлилӣ аз ҷониби донишомӯзон.

Дар нақшаҳои солонаи иттиҳодияи методӣ бояд кадом масъалаҳо мавриди баррасӣ қарор ёбанд:

1. Масъалаҳои моҳонаи фанҳо.
2. Ҷадвали дарсҳои кушод.
3. Нақшаи маърӯзаҳои методӣ.
4. Вазъи омӯзонидани фанҳо (V-VII),(VIII-iX), (X-X1).
5. Ҳисоботи чорякӣ.
6. Материал (мавод) ва натиҷаҳои озмуни фаннӣ.
7. Таҷрибаи корҳои намунавӣ.
8. Гузаронидан ва натиҷаҳои кори хаттӣ (дафтари кори хаттӣ).
9. Тартиби тадбирҳои корҳои берунасинфӣ.
10. Назорати маҳфилҳо.
11. Дараҷаи таъминот бо китобҳои дарсӣ ва нигоҳ доштани онҳо.
12. Омодагӣ ба имтиҳонҳои хатмӣ ва гузаронидани онҳо.
13. Кор ба ихтисосмандони ҷавон.

Таҳлили дарс

1. Дуруст ё баръакс интихоб намудани усули таълим (бо назардошти хусусияти фан, мавзӯи омӯхташаванда, дараҷаи саводи донишомӯзон, вазъи вуҷуддошта).
2. Истифода аз унсурҳои технологияи педагогии нав.
3. Нишондод.
4. Фаъол гардонидани донишомӯзон (усули интерфаъол).
5. Дараҷаи азхудкунии мавзӯи нав.
6. Муносибати омӯзгору донишомӯз.
7. Нутқи омӯзгор, оҳанги ҷӯиш (риоя кардан ба меъёрҳои нутқи адабии забони тоҷикӣ).
8. Мақсади дарс (чашмдошт).
9. Нақшаи мавзӯъ—вуҷуд доштани конспект.

Мусоҳибаҳои методӣ аз фанни забони тоҷикӣ ва адабиёт оиди мавзӯъҳои зерин:

1. Азхудкунии мавзӯи «Истиқлол» дар машғулиятҳои забони тоҷикӣ.
2. Истифодабарӣ аз китобҳои дарсӣ дар синфҳои 1-1Х.
3. Вазъи сифати таълим дар синфҳои Х-Х1.
4. Доҳил намудани ғояи миллӣ дар китобҳои дарсӣ.
5. Вазъи нақшаи омӯзишии китобҳои дарсӣ ва мутобиқати онҳо ба СДТ (стандарти давлатии таълим).
6. Тафовут, бартарӣ ва ноқисии китобҳои дарсӣ дар қиёс бо китобҳои пешин.
7. Сӯҳбат доир ба натиҷаҳои озмун аз фанни забони тоҷикӣ ва нишондодҳои дохилшавӣ ба омӯзишгоҳҳои олӣ.

Ҷумъаназар ЭШОНЗОДА,
сарметодисти Маркази таълими ҷумҳурӣ.

Турфа олам

Оруҳои муждарасону коргар ва муфтхӯр

Оруҳои асал аз қадим диққати одамонро ба худ ҷалб намудаанд. Тарзи зисту зиндагонии онҳо ҳамеша аҷиб буданаш дар маркази диққату эътибори инсон қарор гирифтааст. Аз ин рӯ, дар бораи онҳо китобу дастурҳои зиёде иншо гардида, рӯи чопро дидаанд.

Мисриёни қадим лонаи оруҳоро эҳтиёт карда, онро ба мамлакати фиръавнҳо ташбеҳ додаанд. Шоҳони оруҳои асал низ мисли фиръавнҳо дар иҳотаи мулозимон болои тахти мумиёвӣ нишаста, аз оруҳои коргар асалғундор талаб кардаанд, ки инъом зери пояшон гузоранд. Файласуфон Арастую Афлотун ҷамъияти онҳоро ба ҷамоаи ғуломдорон монанд кардаанд, ки тахти роҳбарии асилзодаҳо фаъолият доранд. Дар фош намудани сохти давлатдории саризм низ сиёсатмадорон ба мақсадҳои сиёсӣ аз рӯзгори оруҳои асал ба тамоил истифода бурдаанд.

Оруҳои асал дар ҳифзи мамлакати (лонаи) хеш ҳушёриро ҳеҷ гоҳ аз даст намедиҳанд. Вазифаи сарҳадбониро оруҳои посбон бар ўҳда доранд. Онҳо ҳамеша ба ҳуҷуми ҷавобӣ тайёранд.

Дар ҷамъияти оруҳо занбӯроне ҳастанд, ки он гурӯҳро «Оруҳои муждарасон» меноманд. Ҷои гулу гиёҳи сершуморро аввало ин гурӯҳ муайян мекунад. Пас аз он гурӯҳи коргар-асалғундор ба он ҷо ҳаракат менамояд. Ҳини парвози гурӯҳи мазкур чун низомиён паси ҳам дар як хат ҳаракат мекунанд.

Оруҳои асилзода, ки онро одатан «гурӯҳи муфтхӯрон» ном мебаранд, як вазифа доранд. Он ҳам бошад иборат аз хӯрдани асали тайёр ва афзудани тухм аст. Тухм чун афзуд умри «гурӯҳи муфтхӯрон» ба поён мерасад. Гурӯҳи коргар онҳоро неш зада мекушанд ва аз лона берун мепартоянд. *

Меъмории лонаи оруҳо худ як мӯъҷиза аст. Ягон корхонаи дунё ширинтар аз шаҳди онҳо маҳсулот намебарорад.

Нонхӯрак сабабгори асосии диққинафасӣ

Нонхӯрак—ҳамсояи наздику мудом ҳамроҳи инсоният яке аз сабаби асосии сарзадани маризии диққинафасии бачагоне мегардидааст, ки асосан дар шаҳрҳо истиқомат доранд. Баъди тадқиқоти маризиҳои диққинафаси бачагон, ки дар Пажӯҳишгоҳи миллии маризиҳои ҳассосияти Амрико гузаронда шуд, кормандони он ба чунин хулоса омаданд.

Диққинафасӣ яке аз маризиҳои паҳншуда дар байни бачагон ба ҳисоб меравад. Миқдори фавте, ки ба ин маризӣ алоқаманд ҳастанд, дар садаи нав ҳам афзудааст. Теъдоди асосии фавтидагонро бачагони амрикоиву африқоӣ ташкил медиҳанд. Мувофиқи маълумотҳо дар байни бачагони фавтида ононе бисёранд, ки бар асари таъсири нонхӯракҳо ба ҳар гуна маризиҳои ҳассосият дучор шудаанду баъдтар он ба диққинафасӣ табдил ёфтааст. Дар организми онҳо он моддаҳое бисёр ёфт шудаанд, ки нонхӯракҳо онро доранд.

Ҳамин тавр олимон дар байни бачагон паҳн шудани маризии диққинафасиро ба нонхӯракҳо вобаста медонанд ва барои он ки ин далел тасдиқи пурраи худро ёбад, тадқиқотро дар ин бобат идома медиҳанд.

Роҳхатҳои сафар

Яке аз радиостансияҳои Мюнхен рафтори аҷибе содир намуд. Кормандони он ба радиошунавандагони худ муроҷиат карда, таъкид намуданд, ки агар мизоҷон фалон соат ба мусобиқа ҳамроҳ шуда, ба бинои идора аввалин шуда бо либоси ба назари ҳамагон ғайриоддӣ оянд, роҳхатҳои бепулро барои сафар ба мамлакати хориҷӣ мегиранд.

Ғолиб муайян гардид. Соҳиби ҷоизаи авал—роҳхати бепул ба Малайзия донишҷӯе гардид, ки луп-лучи модарзодӣ дар хунукии шаш дараҷа дар назди бинои идора ҳозир гардид. Роҳхатро барои сафар донишҷӯ ҳамроҳи маъшуқааш гирифт, ки ў ҳам бо як тахпӯш ҳозир шуда буд.

Ҷаримаҳо ба тарзи амрикоӣ

Дар шаҳри Карноуллаи Иёлати Амрико тӯи боҳашамате доир гардид. Дар он дӯсти наздики соҳиби хонадон ҳам иштирок намуд. Кайфаш чунон баланд шуд, ки ҳатто кӣ будани худро ҳам намефаҳмид.

Вай баъди каме ба худ омадан ба он мақсад, ки соҳиби тӯйро дар вазъи ногувор намононад, ба дӯсти деринааш телефон карда, хоҳиш карданӣ буд, ки ўро аз ин ҷо барад. Вале мувозинатро аз даст доду аз зина ғелида ба поён рафт ва ҷароҳати тан бардошт. Вай ширкати телефонро ба суд дод. Сабаб гўшаки телефонро дӯсташ саривақт набардошт. Аз он сабаб, ки мудом аломати банд будан ишора шуд. Дар асл телефон банд набуд. Балки дар роҳ носозие рух дода буд. Суд ба фоидаи ҷабрдида 47000 долларро ситонда дод.

Хонуме аз шаҳри Сранҷ-Каунти Иёлати Калифорния ба садамаи автомобил дучор гардид. Вай ронандаву ширкатии автомобили онро ба суд дод. Ў ягон ҷароҳати тан набардошта буд. Бар зимми он аз ҳиссу ҳаяҷон ва тарсу бим аз дарди саратони қафаси сина, ки чандин сол боз азобаш медод, халос шуд.

Қонун қонун аст. Вай ҳарчанд аз маризии саратон халос шуда бошад ҳам, аз ширкати автомобили ронанда ба фоидаи худ 64900 доллар рӯёнда гирифт.

Беморе ҷарроҳии меъдаро гузаронд. Вай 105 килограмм вазн дошту сериро намедонист. Ба мақсади шикамсерӣ бо бадани луч ба ошхона рафт. Ҷои риштадӯзии ҷарроҳӣ аз нав кушода шуда, ўро боз ба курсии ҷарроҳӣ хобонданд. Умраш дароз будааст, намурд. Вай барои ўро саривақт сер накардан беморхонаро ба суд дод. Ба фоидаи ў суд 250000 доллар рӯёнда дод.

Муаллифи асар—мактабхонҳо

Дар Париж романе таҳти унвони «Том Ван Дейк», ки саргузаштҳои як роҳзани номдори асри Х1Х-ро дар бар гирифтааст, рӯи чопро дид ва ба фурӯш бароварда шуд. Муаллифи он 37 шогирди яке аз мактабҳои пойтахти Фаронса аст, ки бо супориши омӯзгорони забони модарӣ ва таърих иншо кардаанд. Ҳар як фасли асарро як хонанда навиштааст ва аз ин рӯ ҳам аз ҷиҳати забону услуб аз якдигар ба куллӣ фарқ менамоянд.

Дугоникҳои аз ҳама куҳансол

Ҷон ва Том Лаурҳо, ки дар шаҳри Мидл Энди иёлати Мичигани Амрико умр ба сар мебаранд, алҳол дугоники аз ҳама куҳансоли сайёра ба ҳисоб мераванд. Онҳо 2 декабри соли 1901 дида ба дунё кушодаанд. Ҳангоми зодрӯзи санаҳои муҳим ба унвони онҳо Президентҳои мамлакат ҳам номаҳои шодбошӣ ирсол кардаанд ва мекунанд.

Дугоникҳо соли 1995 ба нашри навбатии китоби «Рекордҳои Гиннес» шомил гардонда шуданд. Ҳамаи 11 бародару хоҳаронашон бо ҳаёт падруд гуфтаанд. Онҳоро алҳол чун давраи кӯдакиашон аз ҳамдигар фарқ кардан душвор асту як себи дукафонро мемонанд. Якдигарро рӯзе агар набинанд, бетоқат мегарданд. Шояд ана ҳамин пазмонӣ умри онҳоро дароз карда бошад.

Ба «Мароқанд» муроҷиат кунед!

Дар назди Палатаи молофарон ва тадбиргарони Ўзбекистон Маркази иттилооти «Мароқанд» созмон дода шуд, ки ба шабакаи ягона 14 палатаи ҳудудӣ ва 205 шаҳриву ноҳиявиро муттаҳид менамояд.

Дар сандуқи иттилоотии ин марказ ҳама намуди хабару маълумот ва хусусияту навъҳои хизмати бозори молҳо ва компанияҳои хориҷӣ, лоиҳаҳои тадбиргарони Ўзбекистон ва хориҷӣ, қонунҳо ва меъёрҳои ҳуқуқии ҷумҳурӣ ҷой дода шудаанд.

Маълумоту хабарро дар бобати фурӯши мол ва хизмат бо нишондоди миқдор, нарх, шарти кашонда бурдан, намуди пардохт ва маҳалли он марказ ба воҳидҳои хоҷагидорӣ пешниҳод карда метавонад. То чӣ андоза ба ин ё он ҷинс мавҷуд будани ниёз низ дар сандуқи марказ гузошта шудааст. Инчунин аз хусуси минитехнология ва таҷҳизот, шарикони тиҷоратӣ, лоиҳаҳои инноватсионӣ ва сармоявӣ, намоишу ярмаркаҳои сатҳи гуногун, машварату маслиҳатҳо, рекламаву корхона ва моли онҳо маълумотро дар ин сандуқ дастрас намуда, бо ин корҳо низ машғул шуда метавонад.

Хабарнигори мо.

Соли эъзози куҳансолон

Умри якасрина

—Момоҷон ба чанд даромадед?— мепурсад набераи кунҷков рӯймоли пиразанро гирифта ва ба мӯйҳои вай даст расонда.

—Гуфтамку. Ман як аср умр дидаам,—навозишкорона мегӯяд Тошбувинисомомо ба саволи наберааш бо оҳанги ҷиддӣ. Шумо ба ман дар чунин ҳолат чанд солро муносиб медонистед?

—Аз панҷоҳ ва шаст сол зиёд не,- механдад духтараку рухсорашро бо дастонаш мепӯшонад.

—Набошад, зодрӯзатонро қайд кардан лозим меояд,—боз бо назари суол рӯ меоварад набера ба момо.

—Албатта, мегузаронем. Ҳосилро ҷамъ оварем. Хотирҷамъ шавем, баъд мегузаронем. Охир, ба хотирҷамъӣ чӣ расад— табассумкунон гуфт Тошбувинисомомо.

Дарҳақиқат, Тошбувинисомомо Маъмурова яке аз куҳансолтарин занони деҳаи Ҷодаки ноҳияи Попи вилояти Намангон ба ҳисоб меравад. Ў ҳамагӣ ду фарзанд- як писару духтар дошт. Онҳоро дар солҳои душвор ба воя расонд. Ба пастиву баландиҳои зиндагӣ мардонавор тоб овард. Ғаму андӯҳ, ҷудоиҳо ўро обутоб дод, мазмуни ҳаёташро тағйир дод. Ба бахти баҳра бардоштан аз меваи истиқлолияти Ватани хеш мушарраф гардид. Фарзандонаш палак партофта, аз худ зиёд гаштанд. Алҳол ў соҳиби 40 домоду арӯс, набераву абера мебошад.

— Боигарии асосии ман ҳамаи онҳо мегӯяд,—момо хандон.— Дар тӯли ҳаёти худ аз паи ҷамъ овардани сарват нагаштам, некиро мақсади асосии худ қарор додам. Маслиҳатамро натанҳо аз фарзандон, балки аз бегонагон ҳам дареғ надоштам. Аз ин рӯ бар ивази некиҳоям ба ман Оллоҳ умри дарозро муносиб донистааст.

Тошбувинисомомо ҳарчанд аз як аср зиёд умр дида бошад ҳам, ҳамоно бақуввату бардам мебошад. Махсусан бо маслиҳатҳои худ дар бобати мустаҳкам кардани оилаҳо саҳми муносиби худро мегузорад. Дар роҳи ҳаётии худ чӣ қадар модарарӯсу арӯсон, зану шавҳарон, фарзанду волидонро оштӣ намудааст, ҳисобе надорад. Аз ин рӯ, ҳамагон ўро ҳурмату эҳтиром мекунанд, иззату икромашро ба ҷо меоваранд.

Момо ҳаёти сериву пурро аз сар мегузаронад. Аз ягон чиз камбудӣ надорад ва шукри Худо мекунад, ки ба ҳамин рӯзҳо расида омадааст.

Маъмурияти ноҳия ҳам нафақахӯрон, куҳансолони худро фаромӯш накардааст. Онҳоро аз ҷиҳати моддиву маънавӣ ҷонибдорӣ мекунад. Агар зарурат пайдо шавад, ба таҷрибаи ҳаётии онҳо такя намуда, бо маслиҳатҳояшон гӯш меандозад. Махсусан диққату эътибор нисбати онҳо дар соли кунун, ки «Соли эъзози куҳансолон» эълон гардидааст, хеле пурзӯр гардидааст. Охир, ҳамаи онҳо дар ҳаёти худ рӯзҳои душвору мудҳишро гузарондаанду дар давраи пирии худ ба рӯзҳое расида омадаанд, ки мебояд ҳамеша дар ҳалқаи ҳурмату эҳтиром ва иззату икром қарор гиранд. Дар сиёсати давлати мо ҳурмату эҳтиром нисбати куҳансолон, иззату икром нисбати ноболиғон дар мадди аввал мебошаду натиҷаҳои матлуби худро мебахшад. Ва онро дар мисоли рӯзгор ва ҳаёти Тошбувинисомомо Маъмуроваи попӣ дидан мумкин аст, ки аз як аср бештар умр дидааст.

Дар сурат: Тошбувинисомомо Маъмурова.
Аксбардор: Турғунбек Маҳкамов.

Ба кӯи мурод

Шарбат Мухторова. Ба ин ном якчанд маротиба чашмам афтида буд. Аниқтараш чандин бор ба воситаи нашрияҳои ноҳиявӣ ва марказии вилояти Навоӣ лавҳаву очеркҳояшро хонда мутолиа намудаам.

Сарлавҳаҳои асарҳояш диққати хонандаро ба худ мекашад. Масалан, «Саҳро бӯм-бўш эмас», «Тонгдаги шабнам» аз ҳамин ҷумлаанд. Қаҳрамонҳои навиштаҳои ў дар ҷабҳаҳои гуногуни хоҷагии қишлоқ кор мекунанд. Деҳқони хокпош, чӯпону раису роҳбари кордон қаҳрамонҳои дӯстдоштаи Шарбат Мухторова мебошад.

Бо вуҷуди ин ўро чун шоира мешиносанд. Зеро то ба ҳол маҷмӯаи ашъораш «Олтин беланчак», «Соғиниб яшайман» ва ғайра ба нашр расидаанд, ки маҳсули тахайюлоти волои шоира мебошанд.

Шарбат Мухторова солиёни зиёдест, ки асарҳои ҳамқаламони ҳамшаҳриаш Б.Тӯйназаров, Т.Тӯхтаевро аз «Овози тоҷик» ба забони ўзбекӣ тарҷума мекунад.

Ба қарибӣ ба хонаи ў, ки дар шаҳри Нурато воқеъ аст, ба муносибати панҷоҳсолагиаш меҳмонони зиёд ҷамъ омаданд. Раиси шуъбаи вилоятии Иттиҳоди нависандагони вилояти Навоӣ Камолиддин Юсуфов, котиби матбуот Улаш Нуъмон, сарвари корхонаи «Нурато-мармар» Шодӣ Фозилов зимни табрикоти хеш гуфтанд, ки Шарбатбону дар зиндагӣ бисёр сахтиҳоро аз сар гузаронидааст. Шарбат Мухторова масъулияти тарбияи фарзандонро бар зимма гирифта, ба кори эҷодӣ низ вақту фурсат пайдо карда, асарҳои хонданбоб ба вуҷуд овард...

—Маълум гашт, ки шоира бармаҳал шавҳарашро аз даст додааст. Хушбахтона, фарзандонаш Ойбеку Нурбек ва Дурбеку Садоқатро хуб тарбия карда, ба кору таҳсил банд намудааст. Фаъолияташ аз мусаҳҳеҳӣ оғоз меёбад. Ҳоло бошад, дар рӯзномаи ноҳиявии «Нурнома» кор мекунад.

Дар базм сарояндаҳои хонаҳои маданияти гуногуни вилоят суруду таронаҳо суруданд, ки шеърҳояш моли шоира мебошад. Дилмуроди Қузӣ сурудеро хонд. ки ба «ширу шакар» ном шеъри Шарбат Мухторова оҳанг бастааст ва ҳозирин таассуроти аҷиб бахшид. Ба умеди он, ки шоира анъанаи шуарои классикро, ки хусусан дар мактаби адабии Ҳироту Мовароуннаҳр ривоҷ дошт (эҷоди шеъри дузабона) бомуваффақият идома медиҳад.

Бояд тазаккур дод, ки Шарбат Мухторова ҳамсари журналисти ҳақиқатнигоре буд, ки дар айни камароташ риштаи умрашро барканданд. Аз ин рӯ, Шарбат қасд кард, ки аламашро аз қалам гирифта, фарзандонашро ба воя мерасонад. Аз ин ба кӯи муродаш расида, номи шавҳари ғӯрамаргашро зинда медорад.

Анорбой НАЗАРОВ,
паёмнигори «Овози тоҷик» дар вилоятҳои Ҷиззаху Навоӣ.

Ёдбуд

Номи неку зикри хайр

Зиндаву ҷовид монд ҳар к-ў накуном зист,
К- аз ақибаш зикри хайр зинда кунад номро.

Бале, ҳақ бар ҷониби шоир аст.- Накуном зистан, азизу мӯҳтарами ҳамагон будан, ба манфиати ҳамагон гом бардоштан саодатест бузург. Басо касони баъд аз хеш чизе боқӣ нагузошта, ғайр аз молу манол ва номи зишт ва басо касо,ки баъд аз хеш, дар сафҳаи рӯзгор номи неку зикри хайре ба ёдгор гузоштаанд.

Шодравон Анвар Рамазонов аз зумраи чунин накуномон ва устодоне буд, ки дар тӯли умри ҳарчанд кӯтоҳ, вале бобаракати хеш ба ҳазорон ҷавонон сабақ дод, дар соҳаҳои мухталифи иқтисодиёту иҷтимоиёти кишвар ба халқу ватани хеш содиқона хидмат намуд.

Ҳамсари зиндаёд , ки дар мактаб—литсейи рақами 300 ноҳияи Сергелии шаҳри Тошканд муаллима аст, роҷеъ ба ҳамсараш чунин мегӯяд:

— Ҳамсарам, Анвар Рамазонович 10 августи соли 1945 дар қишлоқи Дарбанди ноҳияи Бойсуни вилояти Сурхондарё таваллуд шудаанд. Солҳои 1965-1969 дар кишвари Тошканд таҳсил намуда,пас аз хатми он, то замони дохил шудан ба Аспирантура —1974- дар ҳамон Донишкада муаллим буданд. Пас аз хатми аспирантура, 24- марти соли 1978 рисолаи номзадиашро ҳимоя намуда, сазовори унвони Номзади илмҳои иқтисодӣ гардиданд. Сипас, то соли 1992 дар Донишкадаҳои олию миёнаи маркази ҷумҳуриятамон дарс доданд. Солҳои 1992-1996 дар «Пахта»— банки ҷумҳурият раиси бахш буданд. Чун устод бо донишу донишомӯзи ирси меросӣ доштанд, соли 1996 ба Донишгоҳи Миллии Ўзбекистон баргаштанд ва дар кафедраи «Туризми байналхалқӣ» чун доцент ва сипас раҳбари кафедра кор карданд.

Зимни сӯҳбати баъдӣ, ҳамсари шодравон Иззатой апа Рамазонова ҷевони китобҳои эшонро ба ман нишон доданд. Агар мухтасаран бигӯям, Рамазон ака зимни фаъолияти илмӣ бештар аз 20 китоб, 40 мақола ва 29 дастурҳои таълимӣ офаридаанд.

Офарин ба чунин родмард,ки танҳо дар тӯли солҳои 1998-1999 чунин китобу дастурҳои таълимиро барои донишгоҳҳои кишвар офаридааст. Зимни гуфтугӯи кӯтоҳе ба раиси Маҳаллаи «Нилуфар»-и ноҳияи Сергелӣ Рихсибой Шоюнусов дар бораи аҳли оилаи шодравон ин ҳарфҳоро шунидам:— «Оилаи Рамазоновҳо аз фаъолони маҳаллаи мо буданд ва ҳастанд. Зиндаёд, Анвар -ака Рамазонов ифтихору обрӯи маҳалла буданд. Аҳли маҳалла эшонро ҳамчун олим, устоди Донишгоҳи миллии Ўзбекистон инсони ботавазӯъ ва хоксор ҳурмату эҳтиром мекарданд. Дар маҳаллаи мо ўзбекон, тоҷикон, русҳо ва дигар миллатҳо зиндагӣ мекунанд. Оилаи Рамазоновҳо дар тамоми маросимҳои мардумии тоҷикону ўзбекон аз пешсафон ба шумор мераванд. Аҳли маҳалла бе маслиҳату машваратҳои Анвар- ака ва оилаи ў шурӯъ ба кори муҳиме намекарданд. Фарзандони эшон низ Ноёба, Наврӯза, Қодиралӣ, Мавҷуда, Сафаралӣ фахри ин оила ҳастанд. Иззатой апа маросимҳои ҳамсарашонро хеле хуб ва муносиб, ҳам дар ин ҷо ва ҳам дар Дарбанд гузаронданд. Он кас бо маслиҳату машваратҳои худ фаъоли кори занони маҳалла ҳастанд. Рӯҳи Анвар-ака шод ва охироташ обод бод! ».

Зимни хайрбод бо аҳли хонаводаи Анвар- ака, ҳамсараш Иззатой апа бо чашмони ашколуд ба фарзандонаш Наврӯза ва Қодиралӣ ишора карда:« Онҳо роҳи падарро интихоб кардаанд»- гуфт.

... Агар дилам аз ин марги нобаҳангоми як инсони фозил хеле ғамгин буд, вале аз тарафи дигар ифтихор доштам, ки равоншод чунин пайвандони хушхулқу атвор, баору номус тарбия кардаанд... Ифтихор аз он доштам, ки як марди барӯманди дарбандӣ, чӣ даҳои илму маърифатро бар рӯи фарзандаш мову шумо кушудааст...

Парвардигоро! Рӯҳашон дар қасри ҷаннат шод бод!!!

Файз МАҲМУД.
Дарбанд—Тошканд.

Овози тоҷик

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.
Тожик тилида нашр этилади.

Сармуҳаррир Эсон Турдиқулов.

Рӯзнома ҳафтае ду маротиба: рӯзҳои чоршанбе ва шанбе чоп мешавад.

Рӯзнома дар компутерхонаи идора чинда, саҳифабанд гардид.

Ҳаҷми насри бадеӣ, очерку мақола аз 5 саҳифаи чопи ду интервалӣ ва шеър аз 50 мисраъ зиёд бошад, идора қабул намекунад. Рӯзнома ба мактубҳои интишорнашуда ҷавоб намегардонад.

Рӯзнома дар Кумитаи давлатии матбуоти Ўзбекистон номнавис гардидааст. Тартиби номнависшуда № 16. Г - 643.
Теъдоди чоп 3000.

Ҳисоби сурати мо дар бонк: Ҳ/С 20212000800101767001, МФО 00423. Шӯъбаи Меҳнати ЖСБ дар шаҳри Тошканд.

Муҳаррири навбатдор: **Б. ТӮЙНАЗАРОВ.**
Мусаҳҳеҳон: ДОДОБОЕВА М. ФАЁЗОВА Т.
Саҳифабанд: Х. Тухтаева.

Нишонии мо:
700047 ш.Тошканд, кӯчаи Матбуотчилар, 32.
Телефонҳо: қабулгоҳ 133 - 82 - 83; шӯъбаи мактубҳо ва корҳои оммавӣ 136 - 57 - 28.

Индекси обуна 170.
Матбааи табъу нашри Ширкати саҳҳомии «Шарқ», нишонии корхона: кӯчаи Буюк Турон, хонаи 41.